

Technická univerzita v Liberci

FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A PEDAGOGICKÁ

Katedra: Historie
Studijní program: Historická studia
Studijní obor: Kulturněhistorická a muzeologická studia

Josef Vítězslav Šimák a archeologické výzkumy
v severních Čechách

Josef Vítězslav Šimák and archaeological research
in northern Bohemia

Bakalářská práce: 2012-FP-KHI-119

Autor:
Marta REJHONOVÁ

Podpis:

.....

Vedoucí práce: PhDr. Pavel Smrž

Počet

stran	grafů	obrázků	tabulek	pramenů	příloh
47	0	0	0	28	7

V Liberci dne: 15. 4. 2012

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Marta REJHONOVÁ**
Osobní číslo: **P09000704**
Studijní program: **B7106 Historická studia**
Studijní obor: **Kulturněhistorická a muzeologická studia**
Název tématu: **Josef Vítězslav Šimák a archeologické výzkumy
v severních Čechách**
Zadávající katedra: **Katedra historie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem práce je zmapovat podíl profesora pražské Univerzity Karlovy - Josefa Vítězslava Šimáka na archeologických výzkumech dějin pravěku ve spolupráci s archeologickým družstvem na Turnovsku. Práce je založena na studiu osobního fondu J. V. Šimáka v Muzeu Českého ráje v Turnově a na publikační činnosti novin a sborníků.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: tištěná

Seznam odborné literatury:

Filip, J., Dějinné počátky Českého Ráje, Praha 1947

Pražák, A., Nezapomenutelní z Turnovska, Turnov 1946

Šimák, J. V., Preahistorický výzkum archeologického družstva muzea Turnovského konaný v okolí roku 1909

Šimák, J. V., Soupis památek historických a uměleckých v okrese mnichovohradištském, díl 1., Praha 1930

Šimák, J. V. a poslání regionální historiografie v dnešní době. in: Sborník referátů z vědecké konference konané ve dnech 10.-11. května 1996 v Turnově a na Hrubé Skále, Bystrá nad Jizerou 1996

Šimák, J. V., Kdy bylo osídleno Podještědí, in: Od Ještěda k Troskám I, s. 9-11

Šimák, J. V., Preahistorický výzkum archeologického družstva muzea turnovského, in: Obzor preahistorický I, 1910, s. 1-5

Šimák, J. V., Hruboskalsko v pravěku, in: Pojizerské listy (Turnov), č. 33, 35, 37, roč. 50, 1935

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Pavel Smrž
Katedra historie

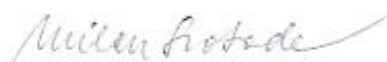
Datum zadání bakalářské práce: 29. dubna 2011

Termín odevzdání bakalářské práce: 27. dubna 2012

doc. RNDr. Miroslav Brzezina, CSc.
děkan

L.S.

PhDr. Milan Svoboda, Ph.D.
vedoucí katedry

V Liberci dne 29. dubna 2011

Čestné prohlášení

Název práce: Josef Vítězslav Šimák a archeologické výzkumy
v severních Čechách
Jméno a příjmení autora: Marta Rejhonová
Osobní číslo: P09000704

Byla jsem seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména § 60 – školní dílo.

Prohlašuji, že má bakalářská práce je ve smyslu autorského zákona výhradně mým autorským dílem.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím bakalářské práce a konzultantem.

Prohlašuji, že jsem do informačního systému STAG vložila elektronickou verzi mé bakalářské práce, která je identická s tištěnou verzí předkládanou k obhajobě a uvedla jsem všechny systémem požadované informace pravdivě.

V Liberci dne: 15. 4. 2012

Marta Rejhonová

Poděkování

Především chci poděkovat mému vedoucímu bakalářské práce, PhDr. Pavlu Smržovi za pomoc, trpělivost a vstřícnost při vzniku této práce. Dále chci poděkovat Mgr. Zuzaně Šonské z Národního památkového ústavu, územního odborného pracoviště v Liberci za přínosné rady a ochotu. Mé díky patří Muzeu Českého ráje v Turnově za zpřístupnění osobního fondu Josefa Vítězslava Šimáka. PhDr. Haně Kábové, Ph.D. z archivu Akademie věd ČR vděčím za ochotu a rychlou přípravu archiválií k Šimákově archeologické působnosti.

Marta Rejhonová

Anotace

Josef Vítězslav Šimák a archeologické výzkumy v severních Čechách

RESUME

Bakalářská práce se zabývá Josefem Vítězslavem Šimákem a archeologickými výzkumy v okolí Českého ráje. První část popisuje osobu J. V. Šimáka. Druhá představuje archeologické družstvo muzea turnovského a poslední pojednává o jednotlivých archeologických výzkumech, které byly provedeny v okolí města Turnova. Součástí práce je seznam a kritika pramenů, novin, časopisů, sborníků, literatury a internetových zdrojů. Přílohy mají dopomoci k pochopení tématu práce. Důležitými prameny byly osobní fondy J. V. Šimáka v Muzeu Českého ráje v Turnově a v Akademii věd ČR. Hlavní monografií, ze které byly čerpány informace do bakalářské práce, se stala kniha od Jana Filipa, Dějinné počátky Českého ráje.

Klíčová slova: J. V. Šimák, archeologické vykopávky, pravěké artefakty, Český ráj, archeologické družstvo muzea turnovského, K. Buchtela, R. Turek ml., Státní archeologický ústav v Praze, Muzeum Českého ráje v Turnově, pohřebiště

Josef Vítězslav Šimák and archaeological research in northern Bohemia

SUMMARY

The topic of this bachelor thesis is an archaeological research in the Bohemian Paradise region by J. V. Šimák. First chapter introduces J. V. Šimák in a short biography. Second chapter presents an archaeological crew of the Turnov museum, its members, activities and findings. Third chapter describes particular field researches in Turnov and the Bohemian Paradise surroundings. A review of literature, magazines, journals, almanacs and internet sources, along with graphical attachments which are supposed to help with understanding the topic, is a complementary part of the thesis. The most important sources of information about researches were personal assets of J. V. Šimák in The Museum of the Bohemian Paradise in Turnov and in the Academy of Sciences of the Czech Republic. A book *Dějinné počátky Českého ráje* (The historic beginnings of the Bohemian Paradise) by Jan Filip was also an important source of information about the topic.

Keywords: J. V. Šimák, archaeological researches, prehistoric artefacts, Bohemian Paradise, archaeological crew of the Turnov museum, K. Buchtela, R. Turek ml., Institute of Archeology of Academy of Sciences of the Czech Republic, The Museum of the Bohemian Paradise in Turnov, burial grounds

Obsah

1 Úvod	7
2 Kritika zdrojů	9
2.1 Prameny	9
2.2 Noviny, časopisy	9
2.3 Sborníky	10
2.4 Literatura	11
2.5 Internetové zdroje	11
3 Josef Vítězslav Šimák	12
4 Archeologické družstvo muzea turnovského	17
5 Archeologické výzkumy	22
5.1 Nudvojovice	22
5.2 Pěnčín	23
5.3 Štěpánovice	24
5.4 Maškovy zahrady	24
5.5 Drábovna nad Záborčím	25
5.6 Přepeře	27
5.7 Příšovice	28
5.8 Kozákov – „Zemanova pec“	29
5.9 Rovensko pod Troskami	29
5.10 Aehrentalova cihelna u turnovského nádraží	29
5.11 Svijanský Újezd	30
5.12 Sedmihorky – „Čertova ruka“	31
5.13 Kozákov – „Babí pec“	36
5.14 Hynšta	38
6 Závěr	39
Seznam pramenů a literatury	41
Prameny	41
Noviny, časopisy	41
Sborníky	42
Literatura	43
Internetové zdroje	43
Seznam příloh	44

1 Úvod

Práce se věnuje tématu Josef Vítězslav Šimák a jeho působnost v oblasti archeologie v Českém ráji, na jejímž základě zjistil nové poznatky o pravěkém osídlení Turnovska.

J. V. Šimák je znám jako osobnost města Turnova. Založil zde sborník *Od Ještěda k Troskám*, do kterého publikoval. Stál v čele výboru turnovského muzea, stal se členem Klubu českých turistů, který na jeho počest otevřel „Šimákovu stezku“. Byl a je uznávaným historikem, který sepsal řadu zajímavých knih nejen k turnovskému regionu. Věnoval se českým dějinám, hlavně středověku, novověku a 19. století. Vedle této činnosti byl také aktivní v regionální historiografii. Na téma J. V. Šimák a historiografie bylo sepsáno mnoho článků, například od Josefa Hanzala - *Místo J. V. Šimáka v české historiografii*¹, Vladimíra Wolfa – *Přínos J. V. Šimáka regionální historiografii*², Ladislava Tomáše – *Problematika záchrany státního hradu Trosky a působení J. V. Šimáka*³, Hany Kábové – *Josef Vítězslav Šimák a jeho rodina v Pojizerských listech*⁴ a další. Ojedinele se však pojednává o J. V. Šimákovi jako archeologovi a jeho výzkumech v oblasti Českého ráje. Tomuto tématu se věnuje Jan Prostředník, například v článku – *J. V. Šimák a archeologie Pojizeří*.⁵

Součástí práce je kritika zdrojů, kde popisují, jaké prameny a literaturu jsem ve své práci využila. Hlavními prameny pro mě byla především přijatá a odeslaná korespondence mezi J. V. Šimákem a archeology ze Státního archeologického ústavu v Praze nebo amatérskými archeology. Další zdroje informací se pro mě staly Šimákovy články v *Pojizerských hlasech* a ve sborníku *Od Ještěda k Troskám*.

¹ HANZAL, Josef. Místo J. V. Šimáka v české historiografii. In: *J. V. Šimák a poslání regionální historiografie v dnešní době: sborník referátů z vědecké konference konané ve dnech 10. - 11. května 1996 v Turnově a na Hrubé Skále*. Semily: Státní okresní archiv Semily, 1996, s. 11-14. ISBN 80-901284-5-9.

² WOLF, Vladimír. Přínos J. V. Šimáka regionální historiografii. In: *J. V. Šimák a poslání regionální historiografie v dnešní době: sborník referátů z vědecké konference konané ve dnech 10. - 11. května 1996 v Turnově a na Hrubé Skále*. Semily: Státní okresní archiv Semily, 1996, s. 25-32. ISBN 80-901284-5-9.

³ TOMÁŠ, Ladislav. Problematika záchrany státního hradu Trosky a působení J. V. Šimáka. In: *J. V. Šimák a poslání regionální historiografie v dnešní době: sborník referátů z vědecké konference konané ve dnech 10. - 11. května 1996 v Turnově a na Hrubé Skále*. Semily: Státní okresní archiv Semily, 1996, s. 57-60. ISBN 80-901284-5-9.

⁴ KÁBOVÁ, Hana. Josef Vítězslav Šimák a jeho rodina v Pojizerských listech. *Dějepisec*, 2008, roč. 4, č. 1, s. 19-26. ISSN 1801-3953.

⁵ PROSTŘEDNÍK, Jan. J. V. Šimák a archeologie Pojizeří. In: *J. V. Šimák a poslání regionální historiografie v dnešní době: sborník referátů z vědecké konference konané ve dnech 10. - 11. května 1996 v Turnově a na Hrubé Skále*. Semily: Státní okresní archiv Semily, 1996, s. 37-39. ISBN 80-901284-5-9.

Práce je rozdělená do tří částí. První část má za úkol představit osobu J. V. Šimáka a jeho život. Druhá se zabývá archeologickým družstvem muzea turnovského. Vysvětluje vznik družstva, kdo byl členem, jaké si družstvo kladlo cíle, jak fungovalo. Poslední a nejobsáhlejší kapitola - Archeologické výzkumy - podává obraz o nálezech pravěkých předmětů na území Českého ráje, kterých se účastnil J. V. Šimák nebo se k nim po archeologické stránce vyjádřil. Dále je uvedeno, kdy a v jakých lokalitách se archeologické vykopávky provedly, co bylo obsahem, z jaké doby nález pochází, kdo určil objev nebo na něj upozornil, a kam byly artefakty po vyjmutí ze země uloženy. Oblasti, v nichž archeologické výzkumy probíhaly, jsou řazeny chronologicky podle roku uskutečněných vykopávek. Z toho lze následně usoudit, v jakých letech byl J. V. Šimák nejvíce archeologicky činný nebo právě naopak. Součástí práce je soupis použitých zdrojů. Na konci je uveden seznam příloh a obrazový materiál, který má pomoci k pochopení tématu.

Podmínkou mé práce bylo, aby se téma týkalo Libereckého kraje. Konkrétní název vznikl až postupem času na základě dlouhodobějšího vyhledávání a zjišťování množství materiálu. K tomuto tématu mě vedla skutečnost, že jsem navštívila mnoho pravěkých lokalit v Českém ráji, např. Drábské světničky, Klokočské skály, Kozákov, skály nad Záborčím a další. Vždy mě daná místa přitahovala, ačkoliv jsem z jejich historie mnoho informací neznala. Rozhodla jsem se proto své znalosti v této oblasti prehistorie rozšířit prostřednictvím své práce.

Cílem je zmapování archeologického působení profesora Univerzity Karlovy Josefa Vítězslava Šimáka v Českém ráji, na jehož základě dospěl k prohloubení poznatků pravěkého osídlení na Turnovsku. Jaké artefakty nalezl? Z jaké doby? Kdo se s ním na archeologických výzkumech podílel? Kam dané pravěké předměty ukládal? Které oblasti prozkoumal? Jakým způsobem a kam o nich publikoval?

2 Kritika zdrojů

2.1 Prameny

Důležitými zdroji informací se pro mě staly fondy J. V. Šimáka v archivu Akademie věd ČR a v Muzeu Českého ráje v Turnově. Prameny se skládaly z přijaté, a v malém množství, i z odeslané korespondence Josefa Vítězslava Šimáka.

Přijaté dopisy se týkaly informací o archeologických výzkumech především na „Čertově ruce“ u Sedmihorek a okolí Kozákova. Také obsahovaly zprávy o nových nálezech v okolí Turnova. Z psaní byly zřejmé rady a dotazy ohledně archeologických vykopávek, a to i mimo oblast Turnova. Dopisy ve většině případů pocházely od archeologů ze Státního archeologického ústavu v Praze nebo od archeologických nadšenců, kteří byli Šimákovými přáteli. Dopisy se tedy týkaly nejen archeologie, ale i osobních nebo pracovních záležitostí. Z korespondence je patrné, že jednotliví archeologové a archeologové amatéři mezi sebou spolupracovali, zvali se a informovali o jednotlivých archeologických nálezech. Z dopisů jsem vyčetla informaci i o konzervování a restaurování prehistorických předmětů nalezené na „Čertově ruce“.

Odeslaná korespondence byla oproti přijaté opravdu malá. Jednalo se o dva dopisy, ale i ty pro mě byly cenné. Šimák v prvním dopise informoval archeologické družstvo o výpravě na „Čertovu ruku“. Druhý dopis byl určen turnovskému muzejnímu spolku, ve kterém žádal jednotlivé členy o názor, zda by měl pokračovat v archeologickém průzkumu u Sedmihorek i přes nedostatek financí turnovského muzea.

2.2 Noviny, časopisy

Do své práce jsem čerpala také z dobových časopisů. Jednalo se o články J. V. Šimáka, které publikoval do *Pojizerských listů* a do *Hlasů pojizerských*. V článcích popisoval archeologické výzkumy ve skalách v Drábovně nad Záborkem a na „Čertově ruce“ u Sedmihorek. Napsal, kdo se výzkumu zúčastnil, co bylo nalezeno, a o jakou dobu a kulturu se jednalo. Zpráva popisovala především počet objevených pravěkých předmětů a závěr z výzkumu. Text byl napsán neodbornou, populárně naučnou formou.

V příloze časopisu *Obzor prehistorický* zhodnotil J. V. Šimák archeologické vykopávky konané v okolí Turnova roku 1909.

Článek *Zprávy - Preahistorická archeologie* od neznámého autora v *Časopise společnosti přátel starožitností českých v Praze* shrnul přednášku K. Buchtely o prehistorických výzkumech v okolí Českého ráje.⁶ K. Buchtela shrnul počet veškerých objevených pravěkých sídlišť a následně sdělil informace o osídlení Turnovska.

2.3 Sborníky

Dalším přínosem pro mě byly články v dobových sbornících od J. V. Šimáka, kde se zmínil o „svých“ archeologických výzkumech. Také o sobě a svém životě sepsal zprávu ve sborníku *Od Ještěda k Troskám* s názvem *Z rodinné kroniky*. Z tohoto článku jsem hodně čerpala do kapitoly Josef Vítězslav Šimák. Článek *Univ. Prof. Dr. Josef Vítězslav Šimák*⁷ od Jakuba Honnera⁸ byl pro mě také podstatný.

Ze soudobých sborníků jsem využila především poznatky od Hany Kábové - *Josef Vítězslav Šimák a jeho rodina v Pojizerských listech*⁹, ze kterého jsem čerpala informace z osobního života J. V. Šimáka. Z článků od Jana Prostředníka - *J. V. Šimák a archeologie Pojizeří*¹⁰ a *Nejstarší dějiny Českého ráje a horního Pojizeří*¹¹ jsem zužitkovala informace v oblasti archeologie. Od J. V. Scheybala jsem upotřebila zprávy týkající se osoby J. V. Šimáka¹².

⁶ SPOLEČNOST PŘÁTEL STAROŽITNOSTÍ ČESKÝCH V PRAZE. Preahistorická archeologie. *Časopis společnosti přátel starožitností českých v Praze*. 1908, roč. XVI, s. 108-114.

⁷ HONNER, Jakub. Univ. Prof. Dr. Josef Vítězslav Šimák. In: HONNER, Jakub, KNOB, Jan, eds. *Radostná Studánka*. Turnov: Vydavatelská vlastivědná komise, 1940/41, s. 1-4.

⁸ HONNER, Jakub (1899 – 1963), učitel, vlastivědný pracovník, redaktor

⁹ KÁBOVÁ, Hana, pozn. 4.

¹⁰ PROSTŘEDNÍK, Jan, pozn. 5.

¹¹ PROSTŘEDNÍK, Jan, ŠÍDA, Petr, eds. *Nejstarší dějiny Českého ráje a horního Pojizeří*. Turnov: Muzeum Českého ráje v Turnově, 2010. ISBN 978-80-87416-01-3.

¹² SCHEYBAL, Josef Václav. Z galerie tvůrců muzea: Vzpomínky na Turnovské muzeum a jeho osudy před půl stoletím. In: BUDIL, Vladimír, JAKOUBĚJOVÁ, Vladimíra, JENŠOVSKÝ, Václav, MAIEROVÁ, Hana, MIKOLÁŠEK, Vladimír, JÍRA, Miloslav, MRKÁČEK, Zdeněk, SAMŠIŇÁK, Karel, VOZKOVÁ, Eva, PETRUŠKOVÁ, Jitka, eds. *Od Ještěda k Troskám - mimořádné číslo*. Turnov: Tiskárna Petra Lebera v Mnichově Hradišti, 1996, s. 27-31.

2.4 Literatura

Velmi důležitým dílem pro mě byly *Dějinné počátky Českého ráje*¹³ od Jana Filipa. Kniha byla výsledkem několikaleté přípravné práce a prvním pokusem o soupis pravěkých pramenů i jejich zhodnocení.¹⁴ V díle jsou zastoupeny okresy: Bělá pod Bezdězem, Mnichovo Hradiště, Český Dub, Turnov a Sobotka, které obsahují místa, kde byly nalezeny pozůstatky pravěkého osídlení. Pro mě byl hlavní okres Turnov a archeologické výzkumy, na kterých se podílel J. V. Šimák nebo se k nim po archeologické stránce vyjádřil.

Druhou neméně cennou knihou byl pro mě Šimákův *Soupis památek historických a uměleckých v okrese mnichovohradištském*, kde jsem se dočetla potřebné informace k tématu mé práce.

2.5 Internetové zdroje

Internetové zdroje jsem použila tři. První se týkal archeologických nálezů v Pěnčíně u Turnova, publikovaných na internetových stránkách obce Pěnčín. Druhým zdrojem byl odkaz na Státní archeologický ústav v Praze, kde jsem zjistila informace o vzniku tohoto ústavu. Posledním internetovým zdrojem se stala stránka Národního muzea v Praze, kde jsem našla dataci mladší doby kamenné.

¹³ FILIP, Jan. *Dějinné počátky Českého ráje*. Praha: Státní archeologický ústav, 1947.

¹⁴ FILIP, Jan, pozn. 13, s. 10.

3 Josef Vítězslav Šimák

Josef Vítězslav Šimák se narodil 15. 8. 1870 v Turnově Marii Šimákové, rozené Plavcové, a Josefu Šimákovi. Oba jeho rodiče byli učiteli, což mělo na jejich syna velký vliv. Uměl nazpaměť verše, které mu rodiče po večerech předčítali. V pěti letech se naučil číst a od té doby ho matka učila francouzsky a německy.¹⁵ Již v dětství navštěvoval s rodiči hrady a zámky v blízkosti Turnova. Podíval se na Hrubou Skálu, Valdštejn a Rotštejn. Jak sám uvedl v článku *Z rodinné kroniky* - jiné hrady v dětství nenavštívil, protože dříve nebylo moc zvykem chodit na výlety a sám nikam chodit nesměl.¹⁶ V dětství ho také zaujaly svazky *Památek archeologických*, které si s oblibou prohlížel. Nejvíce se zajímal o popisy starých náhrobků a zvonů. V útlém věku navštívil několikrát Prahu, kam jezdil s matkou za příbuznými. Často dojížděl na zámek do Mnichova Hradiště za svou tetou. Zde zhlédl kapli sv. Anny a poprvé se doslechl o Albrechtu z Valdštejna¹⁷, Václavu Budovcovi z Budova¹⁸ a dalších významných osobnostech.¹⁹ V článku *Z rodinné kroniky* popsal své nadšení z prohlídky komnat mnichovohradištského zámku, kam se mohl výjimečně podívat se svou tetou nebo strýcem. S druhou tetou Serafinou Macichovou, která byla ve službách hrabat Kouniců, zhlédl prostory pražského paláce a zámek v Březně u Mladé Boleslavi.²⁰ Na Kost, Valečov a Trosky se J. V. Šimák podíval se strýcem Hynkem (bratr matky J. V. Šimáka), který se zajímal o historii českých hradů a zámků a často mu o nich vypravoval a bral ho s sebou na výpravy. Návštěvy historických míst vyvolaly v J. V. Šimákovi zájem o rozvoj vědomostí v oblasti české historie.

Dne 13. 9. 1882 nastoupil na gymnázium v Mladé Boleslavi. Tam ještě více vzrostl jeho zájem o historii a postupně si prohluboval svoje znalosti. Zprvu navštívil nedaleký hrad Michalovice. Zajímal se o náhrobní nápisy tamního hřbitova a postupně začal shromažďovat veškeré informace o historii Mladé Boleslavi. Dalším úspěchem

¹⁵ HONNER, Jakub, pozn. 7, s. 1.

¹⁶ ŠIMÁK, Josef Vítězslav. *Z rodinné kroniky*. In: HAVEL, Václav, ŠIMON, Alois, LUKAVEC, Josef, POLÁK, Jan, eds. *Od Ještěda k Troskám*. Turnov: Učiteléské jednoty v Turnově, Českém Dubě a Mnichově Hradišti, 1929/30, s. 213.

¹⁷ Z VALDŠTEJNA, Albrecht (1583 – 1634), český vojevůdce a politik

¹⁸ Z BUDOVA BUDOVEC, Václav (1551 – 1621), český politik, diplomat a spisovatel

¹⁹ ŠIMÁK, Josef Vítězslav, pozn. 16, s. 215.

²⁰ ŠIMÁK, Josef Vítězslav, pozn. 16, s. 215.

pro J. V. Šimáka bylo přijetí v roce 1889 do nově vzniklého turnovského muzea a následné zvolení do jeho výboru. Roku 1888 se prvně setkal s pravěkou archeologií ve funkci zástupce muzea, u příležitosti objevu pohřebiště ve Svijanech.²¹ V turnovském muzeu se také seznámil s heraldikou, sfragistikou a paleografií. Při studiu na gymnáziu sepsal svou první historickou práci o Zvířeticích, později vypracoval studii o boleslavských šlechtických rodinách. Rád vzpomínal na svá gymnaziální studia. Především na svého profesora dějepisu pana Chluma, který na studium dějepisu kladl vysoké nároky. Na základě těchto požadavků získal Šimák znalosti z všeobecné historie, které v budoucnu využíval. Po ukončení gymnázia v Mladé Boleslavi odešel do Prahy, kde pokračoval ve vysokoškolském vzdělávání. Další pedagogové, kterých si v Praze velmi vážil, byl Vladislav Kalousek²², Kalouskův strýc Josef Emler²³, který působil na Karlově univerzitě jako profesor českých dějin a Antonín Rezek²⁴, profesor dějin rakouských. Profesoru J. Emlerovi, který byl archivářem v Praze, J. V. Šimák nabídl svou pomoc v podobě nošení studijních materiálů z archivu do přednášek. Za tuto ochotu mu J. Emler umožnil vstup do celé knihovny v městském archivu v Praze a také zprostředkoval seznámení J. V. Šimáka s Jaromírem Čelakovským²⁵, který byl poslancem za Turnovsko.²⁶ Historici Zikmund Winter²⁷ a August Sedláček²⁸ byli jeho dalšími přáteli.²⁹

První vědeckou práci napsal J. V. Šimák v roce 1890 s názvem *Šlechtické a erbovní rodiny mladoboleslavské*. Událo se tak po jeho přijetí do Společnosti přátel starožitností českých v Praze. V roce 1891 se Šimák stal členem výstavního výboru v Praze poté, co předložil Františku Antonínu Borovskému³⁰, tehdejšímu řediteli Uměleckoprůmyslového muzea, rukopisný katalog jubilejní výstavy v Praze. Přijetí

²¹ ŠIMÁK, Josef Vítězslav, pozn. 16, s. 216.

²² KALOUSEK, Vladislav (1863 – 1906), středoškolský profesor, byl literárně činný

²³ EMLER, Josef (1836 – 1899), český historik, archivář a nejvýznamnější vydavatel edic

²⁴ REZEK, Antonín (1853 – 1909), český historik raného novověku

²⁵ ČELAKOVSKÝ, Jaromír (1846 – 1914), archivář, hl. m. Prahy, historik, politik, právník, řečník a žurnalista

²⁶ ŠIMÁK, Josef Vítězslav, pozn. 16, s. 217.

²⁷ WINTER, Zikmund (1846 – 1912), český historik, učitel a spisovatel

²⁸ SEDLÁČEK, August (1843 – 1926), český historik, genealog, sfragistik a heraldik

²⁹ ŠIMÁK, Josef Vítězslav, pozn. 16, s. 217.

³⁰ BOROVSKEÝ, František Antonín (1853 – 1933), historik výtvarného umění, ředitel Uměleckoprůmyslového muzea v Praze

znamenal pro Šimáka novou zkušenost, kterou s otevřenou náručí přijal a tím si získal osobní známost a přízeň na celý život Aloise Jirásky³¹, Renáty Tyršové³², Josefa Ladislava Píče³³, Čenka Zíbrta³⁴ a dalších. I přes velké pracovní vytížení a povinnosti v Praze nezapomínal J. V. Šimák na svůj rodný kraj a do Turnova se často rád vracel. S tím souviselo přání Františka Antonína Borovského, aby pro něj zpracoval *Soupis památek okresu Turnovského a Mnichovohradištského* pro Archeologickou komisi České Akademie.³⁵ Při tvorbě Soupisu památek se dostal do mnoha knihoven a archivů, kde se seznámil s tamními pracovníky. Za archiváře ze Sobotky Františka Dvorského³⁶ převzal J. V. Šimák jednatelství v Historickém spolku. Po odstoupení profesora J. Emlera z funkce se ujal vydání *Starých letopisů českých pro Prameny dějin českých* a zároveň dokončil a vydal *Kroniku Bartoše písaře Antonína Rezka*. Za tyto počiny byl zvolen do vydavatelské komise a stal se jedním z redaktorů tohoto podniku.³⁷

V roce 1894 získal J. V. Šimák doktorát a o rok později složil státní zkoušky. Následně chtěl odcestovat do ciziny, kde měl v úmyslu pokračovat v dalším studiu. V roce 1896 nabídl své suplování za nemocného profesora na gymnázium na Malé Straně v Praze a tím se dal na dráhu pedagoga, u které již zůstal. Jako pedagog působil také na reálce v Pardubicích, ale na přelomu roku 1897/98 se vrátil zpět do Prahy na reálku v Ječné ulici. V roce 1900 se J. V. Šimák stal profesorem na Městské vyšší dívčí škole v Praze, kde působil 21 let. Na toto období vzpomínal s láskou. Jak sám v článku *Z rodinné kroniky* uvedl: „*A tak jsem se stal učitelem na Vyšší dívčí, kde jsem strávil 21 let, a mohu říci, šťastného života. Neměl jsem tu sic nikdy vědecké dovolené a učil skoro vždy plný počet hodin (někdy i 22 v témdni), ale přece tu bylo radostno učit a mohl jsem vedle toho hodně pracovat.*“³⁸ Následně také vyučoval na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy.

³¹ JIRÁSEK, Alois (1851 – 1930), český prozaik, politik, dramatik a představitel realismu

³² TYRŠOVÁ, Renáta (1854 – 1937), česká kunsthistorička a etnografka

³³ PÍČ, Josef Ladislav (1847 – 1911), historik a spoluzakladatel české archeologie

³⁴ ZÍBRT, Čeněk (1864 – 1932), český historik, etnograf a folklorista

³⁵ ŠIMÁK, Josef Vítězslav, pozn. 16, s. 218.

³⁶ DVORSKÝ, František (1846 – 1917), český středoškolský učitel, přírodovědec a vlastivědný pracovník

³⁷ ŠIMÁK, Josef Vítězslav, pozn. 16, s. 219.

³⁸ ŠIMÁK, Josef Vítězslav, pozn. 16, s. 219.

Na doporučení Vladislava Kalouska J. V. Šimák předložil jako habilitační práci dokončenou *Kroniku Bartoše písaře*, která mu přinesla titul docenta. Mezi lety 1904/05 studoval na univerzitě v Lipsku. Roku 1907 byl spolu se svým spolužákem a celoživotním přítelem Josefem Pekařem³⁹ jmenován čestným setníkem střeleckého sboru v Turnově. Dne 23. 11. 1909 na přímlyvy přátel vystoupil na veřejných přednáškách v Osvětovém svazu, kde od té doby stále přednášel. Celkem se zúčastnil 438 přednášek a přednáškových cyklů. Tyto přednášky podnítily vznik třídílných *Kronik československých*. J. V. Šimák byl také vyhledávaným řečníkem. Vystupoval při zahajování výstav, odhalování pamětních desek, pomníků a dalších slavnostních příležitostech.⁴⁰ V článku *Z rodinné kroniky* se zmínil, že se chce kromě univerzitní praxe zabývat novějšími českými dějinami a dějinami rodného kraje.

Dále uvedl odhodlanost vydat dílo k selské historii, náboženství a dějepisectví. Napsal, že pokračuje na Soupisu památek, ale místo toho, aby práce ubývala, stále roste.⁴¹

J. V. Šimák a Josef Pekař v roce 1920 získali od města Turnova čestné občanství. Zároveň se stal také členem Klubu českých turistů, kteří mu na jeho počest v roce 1920 otevřeli „Šimákovu stezku“, vedoucí z Turnova přes Klokočské skály, Vesec až na Kozákov.

1. 10. 1921 se stal řádným profesorem historické vlastivědy Československa. Z úryvku článku *Z rodinné kroniky* je cítit Šimákův postesek a obavy z práce, které si nesl na bedrech. Jelikož byl pracovitým a svědomitým člověkem, chtěl všechnu práci se ctí dokončit. „*Přál bych si už jen zdraví a síly, abych se ctí vykonal, co bylo na mne vzloženo.*“⁴²

I když větší část svého života strávil v Praze, nikdy nezapomněl na svůj rodný Turnov, kam jezdíval na prázdniny. Neúnavně pracoval ve zdejším muzeu a prováděl archeologické výzkumy v Českém ráji. Přisuzoval Turnovu většinu ze svého životního úspěchu. „*A není poslední z těchto náhod, že kořenem mého úspěchu byl Turnov*

³⁹ PEKAŘ, Josef (1870 – 1937), český historik, profesor a rektor Karlovy univerzity

⁴⁰ KÁBOVÁ, Hana, pozn. 4, s. 21.

⁴¹ ŠIMÁK, Josef Vítězslav, pozn. 16, s. 219.

⁴² ŠIMÁK, Josef Vítězslav, pozn. 16, s. 220.

*a turnovské muzeum, a že tedy nemohu býti nežli svému rodišti co nejvíce zavázán.*⁴³ Že J. V. Šimák odvedl v turnovském muzeu mnoho práce, je patrné z početných soupisů muzejních přírůstků. V roce 1921 se zasloužil o vznik sborníku *Od Ještěda k Troskám*, který nepřetržitě vycházel až do roku 1937. Potom byla vydavatelská činnost zastavena a obnovena až v 90. letech 20. století. Také publikoval své články v časopisu *Pojizerské listy*.

Kromě historie a bádání pořádal divadelní představení. Nejprve působil jako herec, později převzal funkci režiséra.

J. V. Šimák se ve článku *Z rodinné kroniky* zmínil pouze o své osobě a životě. Nikde neuvedl informace o své rodině, pouze o rodičích. Víme, že měl tři potomky. Syna Milana (1912-1978), dceru Vratislavu, provdanou Pernou (1915-2006), a nejmladšího syna Vladislava (1921-2006). Všechny jeho děti získaly vysokoškolské vzdělání.⁴⁴

Josef Vítězslav Šimák zemřel v necelých jednasedmdesáti letech dne 30. 1. 1941 v Turnově, kam se s ním přišlo rozloučit mnoho přátel, známých, příbuzných a místních rodáků. Odpočívá na místním hřbitově v Turnově. Jak vzpomínal Josef Václav Scheybal⁴⁵: „*Pamatuji se však živě na jeho pohřeb o Hromnicích roku 1941. Nikdy předtím jsem nic tak velkolepého nezažil*“.⁴⁶

J. V. Šimák vydal mnoho děl především k okolí Turnova a Českého ráje. Psal o české minulosti a významných osobnostech spojených nejen s Turnovem. Kromě významných knih *Soupis památek historických a uměleckých okresu Turnovského* (1909) a *Soupis památek historických a uměleckých okresu Mnichovohradištského* (1930) je nutné zmínit tyto publikace: *Prof. Dr. Josef Pekař* (1930), *Památce mistra Aloise Jiráska* (1930), *Spor o dědictví rožmberské* (1896), *Hrad Frýdštejn* (1894) a mnoho dalších.

⁴³ ŠIMÁK, Josef Vítězslav, pozn. 16, s. 220.

⁴⁴ KÁBOVÁ, Hana, pozn. 4, s. 24-25.

⁴⁵ SCHEYBAL, Josef Václav (1928 – 2001), český malíř, grafik, ilustrátor, historik umění a etnograf

⁴⁶ SCHEYBAL, Josef Václav, pozn. 12, s. 27.

4 Archeologické družstvo muzea turnovského

Archeologické družstvo muzea turnovského bylo nezávislou skupinou nadšenců, kteří se ve svém volném čase zajímali o pravěkou archeologii v okolí města Turnova. Družstvo založil J. V. Šimák na počátku 20. století.⁴⁷ Vedoucími členy byli J. V. Šimák a Karel Buchtela⁴⁸. Řídící učitel Hrdina ze Čtveřína, Karel Prokop, finanční rada, Jan Zeman, student medicíny, František Bartoš, student filozofie a František Hoffmann, ředitel reálky, tvořili celek archeologického družstva.⁴⁹

Nejasnosti vznikly u jména Hrdina. Existovali dva řídící učitelé ze Čtveřína a to Karel Hrdina a Václav Hrdina. Není zřejmé, v jakém byli příbuzenském vztahu. Jméno Hrdina bylo zmiňováno v popisu u archeologických výzkumů jako Hrdina, řídící učitel ze Čtveřína. Elektronická kronika archeologických nálezů obce Pěnčín u Turnova potvrzuje, že Karel Hrdina byl přítomen u archeologických vykopávek v Pěnčíně roku 1901 a 1906.⁵⁰ V dopise určeném výboru turnovského muzea je podepsán Václav Hrdina, který dal podnět k prozkoumání lokality u Příšovic, kde byla v rámci regulace Jizery odkrytá část nálezu pohřební výbavy. U ostatních archeologických výzkumů není tedy jasné, zda se jedná o Karla Hrdinu nebo Václava Hrdinu.

Cílem archeologického družstva bylo plánovitě prozkoumání nedalekého okolí Turnovska. Mezi lety 1905 – 1909 provádělo družstvo každé léto pravidelné archeologické výzkumy v Českém ráji. Hlavními zkoumanými lokalitami se stala oblast v okolí Malé Skály a Frýdštejna, tzv. Drábovna nad Záborčím, místa okolo Kozákova a Rovenska pod Troskami, „Čertova ruka“ u Sedmihorek, Nudvojovice, Štěpánovice, Svijanský Újezd, Přepere, Pěnčín, Aehrentalova cihelna u turnovského nádraží, Maškovy zahrady v Turnově a další.

Činnost družstva se dá charakterizovat jako záliba několika příznivců prehistorie, kteří ve svém volném čase, mimo obvyklé zaměstnání, procházeli místa v okolí Turnova a snažili se zmapovat dobu pradávnu. Není ovšem zcela jasné, zda se všech

⁴⁷ PROSTŘEDNÍK, Jan, ŠÍDA, Petr, eds., pozn. 11, s. 11.

⁴⁸ BUCHTELA, Karel (1864 – 1946), český archeolog

⁴⁹ PROSTŘEDNÍK, Jan, ŠÍDA, Petr, eds., pozn. 11, s. 11.

⁵⁰ Obec Pěnčín: I. díl – Archeologické nálezy [online]. Aktualizováno 25. 03. 2009. [vid. 8. 3. 2012]. Dostupné z: <http://www.pencin-obec.cz/news/i-cast-archeologicke-nalezky/>

výprav účastnili vždy všichni členové. Z článků je patrné, že přítomen byl vždy J. V. Šimák, který ojedinele o archeologických výzkumech publikoval do sborníku *Od Ještěda k Troskám* nebo do časopisu *Pojizerské listy*. V člancích se nejvíce zmiňoval o spolupráci s K. Buchtelou a řídícím učitelem Hrdinou. Výzkumů se také účastnili lidé, kteří na archeologickou lokalitu upozornili nebo v místě objevili artefakty. Jedná se například o osoby pana Ladislava Nováka⁵¹ a průmyslníka Jana Šourka, kteří dali podnět k archeologickému průzkumu „Čertovy ruky“ u Sedmihorek, nebo Františka Vencla, který informoval J. V. Šimáka o nálezů keramických střepů ve Svijanském Újezdě a mnoho dalších.

Jak probíhalo vybírání lokalit k archeologickému výzkumu? J. V. Šimák rozesílal jednotlivým členům družstva dopisy, kde uvedl datum, hodinu a místo společného srazu. Dále navrhl oblast, která bude předmětem případného výzkumu. Na konkrétní archeologický výzkum se kromě členů družstva najímali dělníci a připojovali dobrovolní skauti z Turnova, Vysokého Mýta a Prahy. Ti pomáhali kopat, prosívat písek nebo prováděli jiné manuální činnosti.

Ukázka dopisu ze dne 3. 8. 1935 pro členy archeologického družstva: „*Dovoluji si prositi vzácnou společnost archeologickou, aby se uvolnila z jiných závazků a se účastnila výkopu u Čertovy ruky, skauty i dělníky mám s sebou. Zítra v úterý přijedou vlakem před 10 hodinou, sraz u rybníka.*“⁵²

Při archeologickém zkoumání větší oblasti, jako je například tzv. Drábovna nad Záborčím nebo „Čertova ruka“ u Sedmihorek, byly jednotlivé části skalního komplexu pojmenovávány podle jejich objevitelů nebo podle toho, co nálezcům daný útvar připomínal. Svědčí o tom názvy „Zadní kostel“, „Buchtelka“, „Foukaná díra“, „Šourkova sluj“, „Šourkova věž“ a podobně.

J. V. Šimák byl českým historikem, nikoliv však studovaným archeologem, proto lze jeho výzkumy v okolí Turnovska označit za amatérské. Výhodou byla znalost v oblasti historie a úcta k jednotlivým archeologickým objevům. Ovšem způsoby

⁵¹ NOVÁK, Ladislav (1872 – 1946), ministr, československý politik, poslanec za Československou národní demokracii

⁵² MUZEUM ČESKÉHO RÁJE V TURNOVĚ, fond: Pozůstalost J. V. Šimáka., korespondence odeslaná, P – JVS 286.

výzkumu jsou z pohledu dnešní doby spíše vandalismem.⁵³ Počátkem 20. století se chodilo do „terénu“ s lopatami, rýči a sítý, ojediněle se prováděly sondy. Musí se brát v potaz, že v minulém století nebyla archeologická věda tak vyspělá jako je dnes a jednotlivé metody archeologického výzkumu se neustále zdokonalují. Z dobových zpráv vyplývá, že J. V. Šimák prováděl archeologické výkopy s nejlepším vědomím a svědomím. O Turnovu a jeho okolí se ve člancích vyjadřoval s úctou a láskou. Určitě rodnému kraji nikterak nechtěl uškodit, ať už úmyslně či nevědomě. Dalším kladem je Šimákovo vyhodnocování nalezených archeologických objevů. Dokázal z artefaktů určit, o jakou kulturu se jedná, zda bylo místo trvalým sídlištěm či náhodným zimovištěm. Pokud sám neuměl určité nálezy zařadit do časového intervalu, psal o radu archeologům nebo lidem, o kterých si myslel, že by mu byli schopni pomoci. Potvrzuje to dopis od J. L. Píče ze dne 11. 9. 1896. „*Milý pane doktore! Dle zaslaného popisu jedná se patrně o kulturní jámy, ale i to bude záhadou, když je prokopete všechny, pokud k poznání jsou, popřípadě učiníte tu a tam zkoušky, zdali byste neměli ještě jiné (odkryté ornice) jedna, dvě jámy nedají ještě obraz. Určování zvířecích kostí nemáme ještě zavedeno, dosud je určovali buď dr. Woldřich nebo řed. Maška nebo dr. Kovář. Abych sám přijel, k tomu nemám ani půl dne volného. Mnoho zdaru přeje Váš dr. Píč.*“⁵⁴ O jaký archeologický objev se jednalo, není z korespondence patrné. Možná, že šlo o výzkum v Nudvojovicích, kde bylo nalezeno pohřebiště lidu popelnicových polí. Výzkum se provedl sice o deset let dříve, než byl odeslán dopis od J. L. Píče, ale musíme brát v potaz, že výzkumy probíhaly řadu let a také se nekonaly vždy pravidelně.

J. V. Šimák psal také do Státního archeologického ústavu v Praze. To dokládá informace o výzkumu na „Čertově ruce“ u Sedmihorek, kdy písemně oslovil Státní archeologický ústav v Praze, aby mu poslal svého archeologa, který by mu mohl přijet s výzkumem pomoci.⁵⁵ Právě výzkum na „Čertově ruce“ v roce 1935 byl Šimákovou poslední „velkou“ archeologickou akcí. Jeho pracovní nasazení ze zdravotních důvodů pozvolna ztrácelo tempo a s jeho skolem zaniklo i archeologické družstvo muzea turnovského.

⁵³ PROSTŘEDNÍK, Jan, pozn. 5, s. 37.

⁵⁴ ARCHIV AKADEMIE VĚD ČR, fond: J. V. Šimák - korespondence, sign. II b) 1., pův. i. č. 1600/21/I.

⁵⁵ ŠIMÁK, Josef Vítězslav. Hruboskalsko v pravěku. *Hlasy pojizerské*. 1936, roč. 51, č. 32, s. 1.

Dalo by se předpokládat, že jednotliví archeologové a amatérští archeologové vůči sobě pociťovali určitou rivalitu. To je však omyl. Archeologové se navzájem informovali dopisy. Uváděli v nich, co nového objevili, kde právě provádějí výzkum nebo kde se ho chystají provést. Také si posílali pozvánky na archeologické vykopávky a pomáhali si se stanovením stáří jednotlivých artefaktů a dalších znaků, které byly potřeba určit. Aspoň to je patrné z doručené korespondence J. V. Šimáka. Například K. Buchtela pozval J. V. Šimáka k výzkumu na Hrádek u Sudoměře⁵⁶ (okr. Bělá pod Bezdězem), R. Turek se v dopise zmínil o arch. výkopech u Prahy⁵⁷, V. Vaníček z Navarova informoval o nálezů u Jablonečka (dnešní Jablonec nad Jizerou).⁵⁸

Všechny artefakty shromažďoval J. V. Šimák v turnovském muzeu, kde postupem času vytvořil archeologickou sbírku. Archeologické práce na Turnovsku byly v rámci tehdejších možností prováděny pečlivě. Bohužel nebyly podrobně publikovány a materiál se neinventarizoval, ale pouze se připevňoval na kartony. Důsledkem toho bylo, že se jednotlivé nálezy postupem času z kartonů uvolnily a promísily s ostatními.⁵⁹ J. V. Šimák za svého života shromáždil tak ohromné množství archeologických předmětů, že nikdo netušil, a ani on sám si neuvědomil, jakou vědeckou cenu nálezy mají.⁶⁰

Otázkou však zůstává, proč Šimák nese-psal knihu o svém archeologickém působení v oblasti Českého ráje, když prozkoumal mnoho lokalit a učinil velké množství důležitých archeologických objevů, které jsou významné nejen pro Turnovsko. Souvisí to s jeho pracovní vytížeností nebo v pozdějším věku s vyčerpávající únavou? Zajímavé je, že podává několik zpráv o výzkumech v tzv. Drábovně nad Záborčím a „Čertově ruce“ u Sedmihorek, ale už se nezmiňuje o archeologickém výzkumu v blízkosti Kozákova, Nudvojovicích, Štěpánovicích, Pěnčíně a dalších lokalitách. Proč? Možná se mu tato místa nezdála po archeologické stránce zajímavá a neměl potřebu o tom psát. Možná o nich psal „do šuplíků“ a zprávy z těchto míst se pouze nedochovaly. Proč někdo z archeologického družstva nedal

⁵⁶ ARCHIV AKADEMIE VĚD ČR, pozn. 54, (není uvedeno pův. i. č.)

⁵⁷ ARCHIV AKADEMIE VĚD ČR, pozn. 54, pův. i. č. 2195/27/I.

⁵⁸ ARCHIV AKADEMIE VĚD ČR, pozn. 54, pův. i. č. 2239/28/I.

⁵⁹ FILIP, Jan, pozn. 13, s. 168.

⁶⁰ FILIP, Jan, pozn. 13, s. 169.

podnět ke zprávě o archeologickém výzkumu do časopisu či sborníku? Nebyl čas? Nepřišlo jim to podstatné? Měli na práci důležitější věci?

Nutno zmínit, že archeologické vykopávky v Českém ráji vyvrátily teorii J. L. Píče, který neuznával mladší dobu kamennou. Artefakty z výzkumů dokázaly, že Píčova teorie je mylná a mladší doba kamenná existovala.⁶¹ Bohužel není známo, z jakého důvodu mladší dobu kamennou odmítal.

⁶¹ FILIP, Jan, pozn. 13, s. 186.

5 Archeologické výzkumy

5.1 Nudvojovice

Nudvojovice se nacházejí nedaleko Turnova v úrodné nížině okolo řeky Jizery. Kultury se zde usazovaly kvůli dobrým klimatickým a zemědělským podmínkám, které jim zajišťovaly obživu.

Archeologický průzkum se uskutečnil v roce 1886. Provedl ho J. V. Šimák a Karel Zapp⁶². Lokalita výzkumu se nachází blízko Nudvojovic směrem na obec Přepře.⁶³ Na tomto místě se nacházela osada z doby kamenné, později ve stejném prostoru v mladší době bronzové působil lid popelnicových polí s nedalekým pohřebištěm. Celkem se prokopalo devět jam z mladší doby kamenné, které obsahovaly keramické nádoby kultury vypíchané keramiky, misky hruškovitého tvaru, hlubší nádoby na nože a nezdobené nádoby hrncových tvarů.⁶⁴ Většina nálezů byla poškozena, proto některé artefakty nešly dobře identifikovat. Byla nalezena zachovalá nezdobená keramika s hlubšími vrypy. Dalším objevem se stala polokulovitá nádoba, keramika k uchovávání zásob s plastickou páskou pod okrajem a odštěpky z rohovce. Soustavnější výzkum na tomto místě provedl J. V. Šimák ve dnech 23. 8. – 4. 9. 1909 v místě na „Bubnu“.⁶⁵ Nejprve místo prozkoumal podélnými a příčnými sondami. Největší prohlubeň měla rozměry 450 x 160 cm a nejmenší 140 x 120 cm. Nálezy z jam sestávaly ze střepů zásobnicové a tuhované keramiky, kamenného drtidla na obilí, několika pazourkových jader, zbytků kostí, částí hrubých květináčových nádob, kusů žernovů na drcení obilí, mlatů a stop po ohništích. V době kamenné se zde vyskytovala rozlehlá osada zemědělského lidu, jejíž počátky sahaly už do doby kultury volutové keramiky. Z obsahů některých jam bylo zřejmé, že dříve sloužily jako odpadní koryto. V pozdější době na stejném místě vznikla osada lužické kultury. Toto místo bylo vyhledávané i v raném středověku. Svědčí o tom nález části hrncovité nádoby s hrubším

⁶² ZAPP, Karel (1854 – 1908), rytec pečeti, znaků a medailí

⁶³ FILIP, Jan, pozn. 13, s. 230.

⁶⁴ FILIP, Jan, pozn. 13, s. 231.

⁶⁵ FILIP, Jan, pozn. 13, s. 231.

povrchem a s vyhrnutým okrajem nebo střep zdobený pásy pocházející z doby hradištní.⁶⁶

5.2 Pěňčín

J. V. Šimák, K. Buchtela a pan učitel K. Hrdina společnými silami v září roku 1901 provedli archeologický výzkum nedaleko za obcí Pěňčín směrem na Turnov. Na místě bylo zjištěno rozsáhlé sídliště. Zde se našly zlomky nezdobené keramiky, střepy s pupeny, torzo kamenného nástroje (nejspíše motyky), a odštěpky z rohovcového jádra.⁶⁷

J. V. Šimák si byl vědom možnosti výskytu dalších archeologických předmětů v této lokalitě, proto se zde v roce 1906 výzkum opakoval. Prozkoumáno bylo místo za stodolou a pole, patřící panu Bičíkovi. Tam J. V. Šimák objevil kuželovité vývrtky z kamenných nástrojů, střepy kultury vypíchané keramiky, odštěpky z rohovce a zbytky sekeromlatů.⁶⁸ Nálezy byly uloženy ve sbírkách muzea v Turnově a pocházely z mladší doby kamenné. Na území obce Pěňčina byla objevena velká osada a pohřebiště lidu popelnicových polí. Podle stručného odkazu J. V. Šimáka a K. Buchtely byla osada z doby slezské směrem na jihovýchod a pohřebiště z doby slezskoplanětické na východ od Pěňčina. Hroby musely být velkého rozměru, protože se v nich nacházelo velké množství nádob. Jednalo se o pohřebiště z vyspělé fáze doby halštatské, která přecházela do doby laténské. Přiřadili je k nálezům „Turnovského typu“.⁶⁹ „Turnovským typem“ je myšlen rozsáhlý komplex žárových pohřebišť, vyskytujících se v okolí Českého ráje.⁷⁰ Celých neporušených nádob se v hrobové výbavě našlo málo. Většinou to byly nádoby miskovitého nebo lahvovitého tvaru s rýhovitým či vypíchaným zdobením v pásech, nacházejících se pod hrdlem. To svědčilo o používání ozubeného kolečka, které se využívalo ke zdobení keramiky. Keramika ušlechtlejších tvarů měla obvykle uvnitř načervenalý nátěr. Povrch byl tmavý nebo tuhovaný.⁷¹

⁶⁶ FILIP, Jan, pozn. 13, s. 236-237.

⁶⁷ FILIP, Jan, pozn. 13, s. 238.

⁶⁸ FILIP, Jan, pozn. 13, s. 238.

⁶⁹ FILIP, Jan, pozn. 13, s. 239.

⁷⁰ Obec Pěňčín: I. díl – Archeologické nálezy [online]. Aktualizováno 25. 03. 2009. [vid. 8. 3. 2012]. Dostupné z: <http://www.pencin-obec.cz/news/i-cast-archeologicke-nalezky/>

⁷¹ FILIP, Jan, pozn. 13, s. 240.

5.3 Štěpánovice

V září roku 1906 J. V. Šimák opět ve spolupráci s K. Buchtelou a řídícím učitelem Hrdinou prozkoumali sídliště, které bylo značně poškozeno zemědělskou činností. Byly nalezeny kusy keramiky, odštěpky rohovce z Kozákova a nápadné části nálevkovitého poháru s rýhovaným zdobením, škeble, přeražený sekeromlat, zlomek kopytovité sekerky a mnoho zvířecích kostí. J. V. Šimák připustil, že podle střepů zde mohlo být osídlení doby kamenné. Tvrdil, že se patrně jednalo o krátkodobé sídliště lidu kultury popelnicových polí v době slezské. Že se šlo o dobu slezskou, potvrdil nález dvoukřídlé bronzové šipky s tulejkou.⁷² Tyto nálezy byly opět uloženy v muzeu města Turnova. Šimákova domněnka o dočasném sídlišti nebyla ničím podložená a ani on sám neuvedl důvod, z čeho tento závěr vyvodil. Možná, že tak usoudil z drobného nálezu v lokalitě.

5.4 Maškovy zahrady

V Maškových se zahradách se konaly dva výzkumy. První byl proveden v roce 1906. Nalezené artefakty potvrdily výskyt doby hradištní a středověké. Při druhém výzkumu byla zjištěna doba římská. Druhý výzkum nebyl datován. K. Buchtela se domníval, že keramické střepy, které byly obsahem jam, patřily na přelom doby bylansko-římské. Podle čeho takto soudil, není jasné. Římskou dobu také potvrdily mince císaře Antonia Pia (138-161), které se našly za hostincem Ráj, při stavbě silnice do Všeně.⁷³ J. V. Šimák se také zmínil o žárovém hrobě z doby římské, který se nacházel v panské cihelně nedaleko nádraží. Tvrdil, že v hrobu byly objeveny kusy střepů z doby přechodné a římské. Úlomky byly odkryty nejen v Maškových zahradách, ale i na okraji města Libuňka a u nádraží, nedaleko Maškových zahrad. Údajně zde bylo trvalé osídlení od doby římské po dobu knížecí (9. stol.). Další místo archeologického nálezu v Maškových zahradách se vyskytlo na svahu Vrchhůry. Šlo o sídliště z doby hradištní. Všechny nálezy a informace z této oblasti nasvědčovaly tomu, že zde byla velmi rozsáhlá osada.⁷⁴

⁷² FILIP, Jan, pozn. 13, s. 256.

⁷³ SPOLEČNOST PŘÁTEL STAROŽITNOSTÍ ČESKÝCH V PRAZE, pozn. 6, s. 109.

⁷⁴ FILIP, Jan, pozn. 13, s. 264-265.

5.5 Drábovna nad Záborčím

Název Drábovna pochází z roku 1541, kdy se lidé domnívali, že zde sídlili drábové a loupežníci. Část byla vytesaná do skály a část byla původně dřevěná. Celkový dojem působil jako pozůstatek stavení. Drábovnou byla myšlena oblast od Borku až po Frýdštejn. J. V. Šimák pro toto místo používal označení „skály nad Záborčím“ Skály tvoří pískovcový hřeben s mnoha roklinami, dutinami, rozsedlinami a rozsochami.⁷⁵

Výzkum konaný v srpnu 1907 s Karlem Buchtelou ve „Foukané díře“ přinesl objev v podobě kamenného nožíku. Nebylo pochyb o tom, že zde bylo pravěké sídliště, proto se sem oba ještě několikrát vrátili. V silné popelovité vrstvě byl učiněn nález úlomků z pazourku a kamenů z Kozákova. Objevili zvířecí kosti a mnoho keramických kusů, ze kterých J. V. Šimák sestavil nádobu baňatého tvaru. Jak sám napsal, našel také pěkný tuhovaný hrneček s ornamentikou. Největším objevem se však stala bronzová jehlice. Období, ze kterého pocházely nalezené předměty, byla podle J. V. Šimáka doba slezská. Pod další vrstvou byl v postranní rokli objeven střep s volutovou ornamentikou. J. V. Šimák ho datoval do doby neolitické. Další výzkumy se v tomto roce již nekonaly. Archeologické družstvo se koncem prázdnin 1907 rozešlo a J. V. Šimákovi nastaly jiné pracovní povinnosti.⁷⁶

Do Drábovny se znovu vrátil až roku 1924, kdy si s sebou na pomoc vzal několik pražských skautů. Výzkum začal nedaleko již prozkoumaných jeskyň. Jelikož dutiny v jeskyních nebyly po několik staletí chráněné, musel se prosít a odnosit necelý metr nánosů. Pod nánosem se skrývalo opálené dno s ohništěm, hrubé keramické úlomky, větší nádoby s primitivním ouškem bez ornamentiky. Ve vedlejší jeskyni „Pod čihadly“ bylo objeveno ohniště a mnoho střepů, které J. V. Šimák datoval do 14. – 15. století.⁷⁷ Nedaleko „Foukané díry“, kde v roce 1907 provedl K. Buchtela s J. V. Šimákem povrchové nálezy, chtěl nyní J. V. Šimák provést průzkum hlouběji pod povrch. Správně tušil další výskyt pravěkého osídlení. Byly zjištěny čtyři vrstvy. První šedá, druhá popelovitá, třetí žluto oranžová až narudlá s vypálenými úlomky pískovce. Poslední čtvrtá černohnědá vrstva se nacházela vespod. Kromě ožehlých kamenů se zde

⁷⁵ ŠIMÁK, Josef Vítězslav. Starožitnický význam skal okolo Drábovny. In: HAVEL, Václav, POLÁK, Jan, eds. *Od Ještěda k Troskám*. Turnov: Učiteléské jednoty v Turnově a Českém Dubě, 1924-25, s. 1.

⁷⁶ ŠIMÁK, Josef Vítězslav, pozn. 75, s. 2.

⁷⁷ ŠIMÁK, Josef Vítězslav, pozn. 75, s. 2-3.

nalezla kamenná šipka a střepy okrajů nádob. J. V. Šimák tyto nálezy srovnal s objevy z „Čihadel“, proto je zařadil do 14. – 15. století. O několik metrů dál se v „Zadním kostele“ vyskytovala v několikacentimetrových vrstvách zemina, podobně jako v jeskyni pod „Čihadly“. Ve svrchních vrstvách byly odkryty odštěpky ze 14. století a z mladší doby kamenné a torzo železného nástroje. Také se zde nacházely tuhované misky s páskovou ornamentikou a velký kus baňaté nádoby s hladkým povrchem a zahnutým okrajem, na jehož dně byly rudé střepy různé tloušťky.⁷⁸ Poslední výzkum se v tomto roce uskutečnil kousek za „Zadním kostelem“. V několika vrstvách se našly úlomky z doby slezské, kusy tuhované, rýhami zdobené misky, zvířecí kosti, zbytky z baňaté nádoby nalezené v „Zadním kostele“, hrubé úlomky zdobené tlačnými prsty, torza nástrojů z rohovce, pazourku a karneolitu. J. V. Šimák uvedl, že chce další rok pokračovat ve výzkumu, jelikož nebyl prozkoumán celý prostor Drábovny. Chtěl se zaměřit na dvě „Pece“ v „Zadním kostele“.⁷⁹

V závěru shrnul výsledky archeologického úsilí ve skalách nad Záborčím. Celkem bylo prozkoumáno 17 dutin, což vykazovalo jediné a trvalé sídliště. Nejednalo se tedy o nahodilé zabloučení osamělého lovce. Nejspíše takto usoudil z početných nálezů, které se v prostoru vyskytovaly. Ve všech místech se zpravidla objevují dvě až tři vrstvy. Středověká, slezská a nejspodnější neolitická. Tyto vrstvy byly neporušeny.⁸⁰

V roce 1927 se Šimák opět vrátil do Drábovny se skauty z Vysokého Mýta. Archeologický výzkum se uskutečnil 11. – 25. 7. a 2. – 10. 8. 1927. Byla prozkoumána pravá „Pec“ v „Předním kostele“. V několikacentimetrové vrstvě bylo objeveno několik střepů z doby slezské a kosti. Úlomky ve svrchní vrstvě pocházely ze středověku 15. – 16. století. Další vrstva byla lužicko-slezská s ornamentovanými střepy a jedním pazourkovým odštěpkem.⁸¹ Po vymoření větší části nánosů písku a hlíny z jeskyně byla nalezena jedna „Pec“. Kromě „Pece“ se v této oblasti nic nenašlo. J. V. Šimák

⁷⁸ ŠIMÁK, Josef Vítězslav, pozn. 75, s. 4.

⁷⁹ ŠIMÁK, Josef Vítězslav, pozn. 75, s. 5.

⁸⁰ ŠIMÁK, Josef Vítězslav, pozn. 75, s. 5.

⁸¹ ŠIMÁK, Josef Vítězslav. Archeologický výzkum jeskynních sídlišť ve skalách nad Záborčím. In: HAVEL, Václav, LHOTÁK, Jaroslav, LUKAVEC, Josef, POLÁK, Jan, eds. *Od Ještěda k Troskám*. Turnov: Učitelské jednoty v Turnově a Českém Dubě, 1927 – 1928, s. 31.

zdůraznil, že sídliště doby lužické jsou v Čechách známa zatím jenom v okolí Turnova.⁸²

Další archeologický průzkum Drábovny nad Záborčím se konal 9. – 27. 8. 1928. Na výzkum se spolu s J. V. Šimákem dobrovolně podíleli turnovští skauti. Skupina čítala 22 členů. Práce začala v „Předním kostele“, kde byla naposledy objevena „Pec“. V nenápadné popelovité vrstvě se vyskytovaly kameny, které sloužily nejspíše jako základ ohniště a pár střepů z malé tuhované nádoby.⁸³ J. V. Šimák došel k závěru, že zde nacházelo zimoviště nikoliv sídliště. Není známo, podle čeho poznal, že místo nebylo trvale osídleno. Důvodem mohl být malý nález prehistorických předmětů, proto se přesunul do nedaleké rokle „Buchtelky“. V „Buchtelce“ byla už v roce 1908 prozkoumána „Pec“, kde byly objeveny keramické kusy z doby neolitické. J. V. Šimák napsal, že chce pokračovat v archeologickém výzkumu systematicky, proto průzkum započal v tzv. „Nádvoří“ skály, kde se vyskytovala první „Pec“, nacházející se u cesty. Objevená „Pec“ byla pojmenována podle mladých pomocníků z Turnova - „Skautská“. Pod povrchem se nacházela rudošedá vrstva, která skrývala množství žlutých a červených nádob. Některé měly na sobě bohatou ornamentiku. Dále se našly dva kamenné nožíky. Kousek od „Buchtelky“ leží kotlina J. V. Šimákem zvaná „Matějovka“. Zde se vyskytovala spálená vrstva, kde byl objeven jediný střep, několik kostí a zvířecích zubů.⁸⁴ J. V. Šimák tento výzkum shrnul jako slabším oproti objevům z roku 1907. Podle nálezů z roku 1928 usoudil, že není pochyb o pravěkém osídlení v Drábovně. Dalším výzkum na tomto místě naplánoval na prázdniny 1929, ale potom se sem už nikdy nevrátil.⁸⁵ Otázka, proč už se do Drábovny nikdy nevrátil, zůstává neobjasněná.

5.6 Přepere

Datum archeologického výzkumu v Přeperech nebylo nikde uvedeno. S největší pravděpodobností se uskutečnil mezi lety 1907 – 1908, protože v roce 1908 vyšla zpráva o přednášce K. Buchtely, který zde podal stručnou informaci o archeologických

⁸² ŠIMÁK, Josef Vítězslav, pozn. 81, s. 31.

⁸³ ŠIMÁK, Josef Vítězslav. Letošní výzkum Drábovny. *Hlasý pojizerské*. 1928, roč. XLIII, č. 41, s. 6.

⁸⁴ ŠIMÁK, Josef Vítězslav, pozn. 83, s. 6.

⁸⁵ ŠIMÁK, Josef Vítězslav, pozn. 83, s. 6.

výzkumech v Českém ráji, kde se zmínil i o Přepěřích.⁸⁶ Zpráva vyšla v *Časopisu společnosti přátel starožitností českých v Praze* v roce 1908. Je tedy jasné, že výzkum nemohl být proveden po tomto datu.

V této lokalitě byly objeveny zbytky kamenných odštěpků a nástrojů – např. plochý klín. J. V. Šimák se domníval, že tyto nálezy patřily do přechodného období pozdní doby kamenné. Také uvedl, že není jasné, zda bylo místo trvalým nebo přechodným sídlištěm. Podle čeho takto soudil, není známo. Z doby hradištní a počátku středověku se objevila keramická nádoba se štíhlým tělem zdobená vtlačovanými vpichy nad výdutí, které šly ve dvou pásech. Nádoba byla nalezena při výstavbě hostinského domu pana Žďárského.⁸⁷ V sousedství zahrady pana Bičíka se našly zbytky tvrže, která byla od dvora oddělena strouhou. J. V. Šimák na tomto místě objevil několik střepů z doby hradištní.⁸⁸

5.7 Příšovice

O archeologickém nálezu v Příšovicích informoval turnovské muzeum pan učitel Václav Hrdina ze Čtveřína. „*Velevážený pane profesore! Při práci regulační u Příšovic uhodilo se na kulturní vrstvu (snad byla v ní i jáma), která se již toto pondělí a úterý rozkopá! Pro Turnovsko nanejvýš důležitá, a sice tím, že v ní jsou zastoupeny všechny doby: neolit. slezsk., bylanská, římská starší i poslední do V. stol. Jest za potřební by znalec tam byl přítomen a střepy zjistil, dle doby roztřídil a zjistil vše, co se dá z vrstvy celé jámy: Kde které střepy se nalézají, sílu a hloubku. Já nemohu. Jenom jsem se tam v sobotu podíval. Nejlépe bylo by, kdyby sám pan profesor tam jel a práci tu podniknul. Jest to náramně důležité! Snad nikdy (aspoň na Turnovsku) na takové naleziště neuhodíme. Velmi toho lituji, že tam nemohu sám. Vám oddaný ve vsí úctě. Řídící učitel Václav Hrdina, Štveřín.*“⁸⁹ Informace byla zaslána na korespondenčním lístku bez datace odeslání. Roku 1909 při regulaci Jizery u Příšovic se u břehu přišlo na bohatou a velikou kulturní vrstvu, která nebyla systematicky prozkoumána. Zdálo se, že z této vrstvy nepocházejí jen nálezy hradištní, ale i nálezy z předchozích dob.⁹⁰ Proč tato

⁸⁶ SPOLEČNOST PŘÁTEL STAROŽITNOSTÍ ČESKÝCH V PRAZE, pozn. 6, s. 108.

⁸⁷ FILIP, Jan, pozn. 13, s. 241 – 242.

⁸⁸ FILIP, Jan, pozn. 13, s. 243.

⁸⁹ ARCHIV AKADEMIE VĚD ČR, pozn. 54, pův. i. č. 703/12/I.

⁹⁰ FILIP, Jan, pozn. 13, s. 245.

lokalita nebyla prozkoumána, když V. Hrdina jasně poukazoval na to, že se jednalo o hodnotný objev, který je nutno zachovat? Nikde není uveden důvod, proč výzkum nešlo provést. Pozoruhodné je, že archeologický výzkum byl v Příšovicích proveden celkem dvakrát a to roku 1909 a 1940. 9. 8. 1909 byly nalezeny kopytové nástroje – sekery, motyky, klínek, odštěpky z rohovce a množství keramiky z doby mladší lužické. Roku 1940 bylo objeveno pohřebiště na pozemku p. Josefa Vávry. Obsahem jam se staly především keramické amforovité vázy a zdobené misky z doby planětické.⁹¹

5.8 Kozákov – „Zemanova pec“

Do počátku 20. století se v tomto místě neprokázaly žádné známky pravěkého života. Až v roce 1909 objevil Jan Zeman, člen archeologického družstva, pravěké sídliště. Svrchní vrstva už byla značně poškozená, protože se z tohoto místa čerpala zemina na stavbu školy ve Vesci pod Kozákovem. Prehistorický nález se skládal z velkého množství zvířecích kostí, nožníků a nuclenů z pazourků. Pazourky z kozákovského jaspisu a achátu byly různé velikosti a tloušťky. Výsledek ukázal, že se zde vyskytovalo dočasné místo v přechodném období pozdní doby kamenné.⁹² Výzkumu se účastnili všichni členové archeologického družstva.

5.9 Rovensko pod Troskami

V roce 1909 objevil K. Prokop v Rovensku pod Troskami staroslovanské hradiště na tzv. Týnu okolo kostela. Hradiště se nacházelo na širokém ostrohu, který ze tří stran obtékal potok. J. V. Šimák, K. Prokop a K. Buchtela zde provedli archeologický průzkum, nakreslili plánek a zaměřili svahy a pozůstatky náspů. Na několika místech byly nalezeny střípky z doby hradištní.⁹³

5.10 Aehrentalova cihelna u turnovského nádraží

Na objev pěti popelnicových hrobů v Aehrentalově cihelně upozornili turnovské muzeum dělníci v říjnu roku 1925. Tři hroby byly značně poškozeny orbou. Pan Hájek zachránil zbytky hrobů pro turnovské muzeum a následně k nim sepsal podrobnou

⁹¹ FILIP, Jan, pozn. 13, s. 243 -244.

⁹² ŠIMÁK, Josef Vítězslav. Preahistorický výzkum archeologického družstva muzea turnovského, konaný v okolí r. 1909. *Obzor preahistorický*. 1910, roč. 1, č. 1. s. 1. Příloha Časopisu společnosti přátel starožitností českých v Praze.

⁹³ ŠIMÁK, Josef Vítězslav, pozn. 92, s. 1-2.

nálezovou zprávu. Hroby obsahovaly urny lahvovitého tvaru s baňatým břichem, zdobené pásy jemných linií byly umístěny svisle nebo v trojúhelnících.⁹⁴ Urny byly také zkrášleny přerušovanou linií, která se tvořila ozubeným kolečkem. Důlky a otisky prstů se staly dalším okrasným prvkem. Mezi hrdlem a břichem se nacházely elipsovitě obrazce. Hrobovou výbavu tvořily náramky, zhotovené z tyčinky oválného průřezu. Konce náramku zdobily drobné rýhy.⁹⁵ Hroby pocházely z doby laténské. Nasvědčuje tomu mřížkovaná ornamentika s přerušovanými liniemi, které se zhotovovaly pomocí ozubeného kolečka. Běžně se toto zdobení objevovalo na počátku doby římského císařství.⁹⁶ Nedaleko pohřebiště se dříve vyskytovalo i sídliště lidu kultury popelnicových polí. Tato informace je podložena výpověďmi cihlářů, kteří v místech okolo cihelny nacházeli nádoby různorodých tvarů. Bohužel, všechny nálezy byly nenávratně zničeny. Dalším objevem v Aehrentalově cihelně se stal zlomek laténské meče a železný hrot. Z toho K. Buchtela usoudil, že by se zde mohl nacházet kostrový hrob, ale o nálezu kostry nikde nebyla žádná informace.⁹⁷ Ani sám J. V. Šimák nedokázal přesně určit, zda se zde nacházel kostrový hrob či nikoliv.

Proč a hlavně z jakého důvodu K. Buchtela vyvodil výskyt kostrového hrobu? V okolí místa cihelny se nacházelo pohřebiště lidu kultury popelnicových polí. Ti své mrtvé rituálně spalovali a jejich popel ukládali do uren, tzv. popelnic, a následně je zakopali do země spolu s dary, které jim věnovali na „poslední cestu“. Bylo zvláštní uvažovat o kostrovém hrobu, když žádný archeologický výzkum J. V. Šimáka v okolí Turnova nepotvrdil ani jeden kostrový hrob. Všude se nacházely hroby lidu kultury popelnicových polí.

5.11 Svijanský Újezd

Ve Svijanském Újezdu se nedaleko polí nacházel ostroh naplaveného hrubého štěrku, který byl krytý ornici. Ornice se později odvážela na stavbu a ostroh postupně mizel. Na tomto místě byly v roce 1926 nalezeny nádoby celé i značně poškozené. O nález informoval František Vencel, který zde umožnil J. V. Šimákovi provést archeologický výkop. Ani ne v půlmetrové hloubce ležely čtyři hroby v řadě za sebou.

⁹⁴ FILIP, Jan, pozn. 13, s. 260.

⁹⁵ FILIP, Jan, pozn. 13, s. 262.

⁹⁶ FILIP, Jan, pozn. 13, s. 263.

⁹⁷ FILIP, Jan, pozn. 13, s. 264.

Bohužel místo bylo několikrát přeorané, tudíž z pohřební výbavy zbyly rozbité kusy, které nešlo sestavit dohromady. Pouze tři nádoby zůstaly zachovány, a to ty, které našel F. Vencel.⁹⁸ První nádoba byla baňatého tvaru s malým ouškem z načervenalé hlíny hladkého povrchu. Druhá byla velmi podobná první nádobě s rozdílem nažloutlé hlíny a ornamentikou protilehlých puntíků. Posledním objevem se stal hrnec se dvěma uchy, ze kterého se dochovaly větší části. Ještě se našlo torzo číšky s ouškem z červené sušené hlíny. Ostatní kusy keramiky byly v místě nálezů bez ornamentu. J. V. Šimák se domníval, že tento archeologický nález patří do lužického období. Obhajoval to argumentem velmi podobných nálezů, které se shodovaly s pohřebištěm v Sovenicích nedaleko Svijanského Újezdu. Sovenice podrobněji prozkoumal J. L. Píč. Archeologické předměty uložil J. V. Šimák do turnovského muzea.⁹⁹

V roce 1931 se při odkrývání ornice objevila rozpadlá nádoba se zbytky popela. Pohár byl válcovitého tvaru s mírně rozevřeným hrdlem, na kterém se vyskytovaly otisky pletené šňůrky. Baňaté břicho mělo v horní části šrafované trojúhelníky. Tento nález darovali turnovskému muzeu panové J. Koťátko a J. Valkoun.¹⁰⁰ Archeologický výzkum tu ve stejném roce provedl sám J. V. Šimák. Nalezl čtyři hroby z větší části poničené orbou. Nepoškozená keramika měla hlavní rysy lužické kultury. Jednalo se o hladké, nezdobené tvary – dvojuchá osudí s kuželovitým nebo válcovým hrdlem, dvojuché okřínky, dvojuché květináče s prohnutým hrdlem, kuželovité misky, krajkovité tvary, nízké, široké džbánky, koflíky a bronzový nárameček ze slabé tordované tyčinky.¹⁰¹

5.12 Sedmihorky – „Čertova ruka“

První archeologický výzkum se zde konal v roce 1935. J. V. Šimák byl na toto místo upozorněn sedmihorskými hosty - ministrem Ladislavem Novákem a průmyslníkem Janem Šourkem. Na práci se podíleli nejen skauti z Turnova, ale i najatí dělníci. Roku 1935 byly na různých místech horní pláně „Čertovy ruky“ provedeny menší sondy. L. Novák zde objevil dětský popelnicový hrob

⁹⁸ ŠIMÁK, Josef Vítězslav. Pohřebiště z doby lužické v Újezdě Svijanském u Turnova. In: HAVEL, Václav, ŠIMON, Alois, LUKAVEC, Josef, POLÁK, Jan, eds. *Od Ještěda k Troskám*. Turnov: Učiteléské jednoty v Turnově, Českém Dubě a Mnichově Hradišti, 1926-27, s. 63.

⁹⁹ ŠIMÁK, Josef Vítězslav, pozn. 98, s. 63.

¹⁰⁰ FILIP, Jan, pozn. 13, s. 247.

¹⁰¹ FILIP, Jan, pozn. 13, s. 248.

slezskoplanětické kultury a osudíčko s miskou. Úlomky keramiky potvrdily, že zde byla kdysi přítomnost osídlení doby mladolužické a slezskoplanětické. Z mladší doby kamenné pocházely odštěpky z pazourků, obsidiánu a rohovce. Trvalejší osídlení horní planiny pochází až z doby lidu popelnicových polí. V té době zde stály chaty vymazané hlínou.¹⁰² Osídlení v oblasti potvrdily nalezené části a úlomky keramiky. J. V. Šimák udělal archeologický průzkum skoro celé oblasti s názvem „Novákova pec“. Na nejstarší osídlení „Novákovy pece“ poukázala pokročilejší fáze mladší doby kamenné, zhruba před rokem 2000 před Kristem. Osídlení „Novákovy pece“ lidmi kultury vypíchané a malované keramiky nastalo až potom, co byla osídlena rovina okolo Jizery lidem s páskovou keramikou.¹⁰³ V nejednom případě byl určen špatně letopočet. Například označené mladší doby kamenné, kterou datovali do 2 000 let př. Kr. Doba kamenná je dnes vymezená mezi lety 5 600 – 4 400 př. Kr.¹⁰⁴ Zároveň nelze říci, že měli všechny datace zkreslené oproti současnému datování. V některých případech se však lišili i o několik tisíc let a určili tak jinou dobu než je vymezená dnes. Je více než pravděpodobné, že před sto lety neměli možnosti přesného datování jako je v současnosti, a proto jejich určování doby nelze označit za neznalost.

V „Novákově peci“ se našly kusy misek s hlazeným povrchem a vpichy, baňkovité nádoby s mírně prohnutými stěnami a pupeny pod okrajem. Dalším objevem byl pískovcový brousek s oblým hřbetem a podélným žlábkem. Nechyběly odštěpky z pazourků a rohovců, které se používaly jako nožík či škrabadlo. Nález čítal dvojkuželovitý hliněný přeslen, zlomek sekeromlatu, drtidlo na obilí, cihlově červený úlomek keramiky a střep s pastózním okrovým dekorem.¹⁰⁵ Osídlení „Pece“ započalo v kultuře lužické, kdy se pozvolna začala vytvářet žlábkovaná keramika, ovšem nejdelší osídlení připadlo lidu popelnicových polí. Ze slezskoplanětické doby pocházely pokličky diskového tvaru, koflíčky, hruškovitá chřestítka a vázy amforovitého tvaru. Z doby bronzové se našla jehlice se spirálovitou růžicovitou hlavicí. Keramika halštatského typu měla často spodní červenou vrstvu. Pásky dekoru byly tvořeny různými nástroji, později se dekor tvořil ozubeným kolečkem. Ojediněle se vyskytoval kus

¹⁰² FILIP, Jan, pozn. 13, s. 220.

¹⁰³ FILIP, Jan, pozn. 13, s. 221.

¹⁰⁴ NÁRODNÍ MUZEUM. Mladší doba kamenná. In: *Národní muzeum - Historické muzeum - Oddělení pravěku a antického starověku - Archeologická sbírka* [online]. [vid. 19. 3. 2012]. Dostupné z: <http://www.nm.cz/Historicke-muzeum/Oddeleni-HM/Oddeleni-praveku-a-antického-staroveku/Archeologicka-sbirka/Mladi-doba-kamenna/>

¹⁰⁵ FILIP, Jan, pozn. 13, s. 221 – 222.

keramiky vytočené na hrnčířském kruhu.¹⁰⁶ Z této oblasti byl také doložen pobyt Keltů podle nálezů části páskovitého náramku z tmavého skla s plasticky esovitě prohýbaným žebrem.¹⁰⁷ Oblast „Čertova ruka“ byla útočištěm i v mladší době římské. Z této doby se zachovalo bronzové kování koňských postrojů. Pozůstatkem se stal masivní bronzový kruh, na kterém byla nasazena tyčinka a dva svorkové články se dvěma destičkovými rameny, svírajícími doposud zbytky řemenů. Svrchní část destiček byla potažena stříbrnými plíšky, přichycenými stříbrnými nýty. Zřejmě se jednalo o jednu stranu honosného udidla nebo o koncové přezkovité řemení kování na zapínání. Podobná udidla z 5. století se našla i ve Slezsku.¹⁰⁸ Dalším nálezem z bronzů byla přezka oválného tvaru pocházející ze 4. století. Nejspíše ze stejné doby se našla železná přezka elipsovitého tvaru bez jazýčku, železný oválný článek ze řetězu, bronzová dvojdílná spona s půlkruhovým lučíkem, bronzová dvojdílná spona s destičkovým lučíkem, část bronzového náramku, zlomek bronzového předmětu (nejspíše nákrčníku), bronzová trojkřídlá šipka s tulejkou, železná šipka s tulejkou, železné nůžky, železné hřeby a další identifikovatelné části bronzových a železných předmětů.¹⁰⁹ Důležitým nálezem se staly předměty ze skla. Například části skleněné nádoby ze zeleného skla zdobené taženými nitěmi, kus tmavého slitého skla, číré korále, velký skleněný korál z tmavě červeného a žlutého neprůhledného skla, část korálu z vrstveného skla, zdobeného malinkými kvítky v různobarevných polích.¹¹⁰

J. V. Šimák byl sedmihorskými hosty vyzván, aby ve zbylých místech „Čertovy ruky“ dokončil archeologický výzkum, neboť se sem z nedalekého okolí vypravovali lidé a neodborným způsobem si odnášeli prehistorické předměty na památku. J. V. Šimák si byl vědom náročnosti výkopu po stránce fyzické i finanční, proto napsal dopis členům turnovského muzea a požádal je o vyjádření se k situaci. Členové muzea s dalším archeologickým výzkumem v této oblasti souhlasili.¹¹¹ Dne 20. – 25. 7. 1936 se zde konal druhý průzkum, kterého se zúčastnili kromě J. V. Šimáka, Rudolf Turek¹¹²,

¹⁰⁶ FILIP, Jan, pozn. 13, s. 223 – 224.

¹⁰⁷ FILIP, Jan, pozn. 13, s. 225.

¹⁰⁸ FILIP, Jan, pozn. 13, s. 225.

¹⁰⁹ FILIP, Jan, pozn. 13, s. 226 – 227.

¹¹⁰ FILIP, Jan, pozn. 13, s. 227.

¹¹¹ MUZEUM ČESKÉHO RÁJE V TURNOVĚ, pozn. 52, P – JVŠ 295.

¹¹² TUREK, Rudolf, ml. (1910 – 1991), český historik a archeolog

zástupce archeologického ústavu v Praze, Františka Králová, Ladislav Novák, Jan Šourek a Vilém Laufberger.¹¹³ Pomocnou silou byli sjednaní pracovníci ze Správy velkostatku na Hrubé Skále.¹¹⁴ Archeologické vykopávky probíhaly ve čtyřech oblastech. První výkop se provedl v nejspodnějším místě u „Šourkovy věže“. Zde se našly střepy ze středověku, nikoliv z pravěku. Dalším výkopovým místem se stala „Šourkova sluj“. Při povrchu byly odkryty odštěpky ze středověku, ovšem ani ne půlmetru pod nálezem středověkých střepů se objevilo velké množství kusů keramických nádob různé tloušťky, datované do doby slezské. Mimo střepů se našlo několik kamenných nožů, hliněný ozdobný přeslen a vývrtky z břidlicového mlatu. Pod touto vrstvou se v dalším půl metru nacházela ještě starší vrstva a to neolitická, v níž byly také nalezeny střepy a odštěpky s vypichávanou ornamentikou.¹¹⁵ Dále bylo objeveno torzo neidentifikovatelného dřevěného nástroje. „Šourkova věž“ se stala třetím místem archeologického výkopu. Podle J. V. Šimáka se zde nacházelo obydlí, protože byly vidět pozůstatky po trámech a tesaném základu. Na tomto místě se našly dva úlomky z mladší doby hradištní. V závěru tohoto archeologického výzkumu byla prozkoumána „Novákova pec“.¹¹⁶ Našlo se mnoho předmětů hliněných, kamenných a kovových. Objeveny byly střepy baňatých nádob, které se daly složit dohromady, několik misek, číšek, hrotů a břitů, které měly dva až sedm centimetrů. Dále dva úlomky z bronzové přezky, kus pásku, hrot nože, šipka s tulejkou, kus vývrtky z břidlicového mlatu a dva hliněné přesleny. J. V. Šimák poukazyval na dobu neolitickou, slezskou a bylansko-planětickou. Do strádovnické kultury datoval skleněný korálek žluto tmavě zelený a zlomek z obsidiánového břitu. J. V. Šimák zhodnotil tento výzkum jako menší oproti výzkumu z roku 1935, nikoliv však méně hodnotný. Byl spokojen, že se rozšířilo poznání o pravěkém osídlení u „Čertovy ruky“.¹¹⁷

J. V. Šimák byl velice uznávanou osobou nejen v Praze, ale především v rodném Turnově. Lidé, ať už mladí či staršího věku, brali Šimákovu oslovení o pomoc nebo radu v oblasti archeologie jako poctu a na spolupráci s ním měli hezké vzpomínky. To dokládají dopisy jeho žáka Rudolfa Turka ml. „*Praha 12. IX. 1935, Vysoce vážený pane*

¹¹³ LAUFBERGER, Vilém (1890 – 1986), český lékař – fyziolog, profesor na Masarykově univerzitě v Brně a na Karlově univerzitě v Praze, akademik ČSAV

¹¹⁴ ŠIMÁK, Josef Vítězslav, pozn. 55, s. 1.

¹¹⁵ ŠIMÁK, Josef Vítězslav, pozn. 55, s. 1.

¹¹⁶ ŠIMÁK, Josef Vítězslav, pozn. 55, s. 1.

¹¹⁷ ŠIMÁK, Josef Vítězslav, pozn. 55, s. 1.

*profesore! Děkuji Vám i milostivé paní za všechny laskavosti prokázané při výkopu v Sedmihorkách. Byl jsem velmi rád, že jsem si mohl s Vámi zakopati a budu srdečně na ty krásné chvíle vzpomínati. Už se těším, že se na přes rok, dá-li Bůh, budu moci opět nějakou chvíli ve Vaší milé společnosti a na zajímavém nalezišti prožít. Chtěl jsem se v úterý ještě milostivé paní poroučeti, ale byla právě v Sedmihorkách. Mám radost, že krabička s „benglemi“ je na světě; bylo by mi to dělalo těžkou hlavu. Uctivě se Vám poroučí, milostivé paní ruku líbá a Vaše děti srdečně zdraví Váš vděčný a oddaný žák Rudolf.*¹¹⁸ „Vysoce vážený pane profesore! Protože, jak jste nám ráčil laskavě sdělit, cesta pana presidenta odpadla, ponechali jsme věci z Čertovy ruky v ústavu. Příležitostně však zase připomenu panu řediteli a důležité věci slepíme. Stále vzpomínám na krásné chvíle na Čertově ruce a těším se nashledanou. Uctivě se poroučí a milostivé paní ruku líbá Váš vděčný a oddaný žák Rudolf.”¹¹⁹ V dopise nebylo uvedené datum.

Rudolf Turek ml. si J. V. Šimáka velmi vážil, což vyplývá z jejich korespondence. Byl vystudovaným archeologem a pracoval ve Státním archeologickém ústavu v Praze. Přesto mu psal o radu nebo pomoc v oblasti archeologie, i když věděl, že archeologii nestudoval. To svědčí o velké úctě a důvěře. R. Turek prováděl v roce 1935 archeologický výzkum nedaleko Jičína v Prachovských skalách, kde bylo zjištěno mnoho pravěkých předmětů a hrobů. O výzkumu J. V. Šimák věděl, protože mu byl poslán pohled s touto informací. Proč u tohoto výzkumu nebyl přítomen nebo zda se nepříjel na výzkum alespoň podívat, když ve stejném roce společně prováděli úspěšný průzkum „Čertovy ruky“? Byl v tu dobu zrovna pracovní zaneprázdněn?

Korespondence R. Turka s J. V. Šimákem se kromě uskutečněných a budoucích archeologických vykopávek týkala i konzervace a restaurace artefaktů nalezených na „Čertově ruce“, které se posílaly do Státního archeologického ústavu v Praze. Zda se posílaly všechny objevené předměty nebo jen vybraná část artefaktů z dopisů nevyplývá. Není známo, jak dlouho konzervace přibližně trvala, ani jakými způsoby byla prováděna. Zřejmě s tím byly potíže, jelikož R. Turek napsal několik zpráv, ve kterých se zmiňoval, že konzervace nebyla stále ještě dokončena. „V Mladé Boleslavi 28. VIII. 1937, dostane-li se mi Vašeho souhlasu, pokusil bych se o to, aby ústav poslal

¹¹⁸ ARCHIV AKADEMIE VĚD ČR, pozn. 54, pův. i. č. 2195/27/I.

¹¹⁹ ARCHIV AKADEMIE VĚD ČR, pozn. 54, pův. i. č. 2195/27/I.

*do Turnova ty věci ze Sedmihorek, které jsem označil jako schopné odeslání (jsou to především ty nejkrásnější věci, skla, brousy, obsidiány, ojedinělé krásné střepy apod.) a ve volných chvílích bych je zpracoval a vyinstaloval. Střepový materiál a železo budou ovšem muset zůstat v ústavu, protože nebylo možno dosud přikročit k jejich úpravě a konservaci. Prosím, abyste mi laskavě příležitostně sdělil Váš názor o tom.*¹²⁰

Konzervovaly se nálezy i z jiných lokalit? Možné to ovšem je, ale nikde o tom není uvedena žádná informace nebo zmínka. Jediná konzervace je doložená v korespondenci R. Turka ml., která se týkala pouze artefaktů z „Čertovy ruky“. Před vznikem Československa se konzervace neprováděly, jelikož Státní archeologický ústav v Praze vznikl až v roce 1919.¹²¹ Zda se konzervovalo zpětně, není jasné.

5.13 Kozákov – „Babí pec“

V srpnu roku 1936 provedl archeologický výzkum J. V. Šimák ve spolupráci s V. Vaničkem z Navarova¹²² v jeskyni „Babí pec“ na Kozákově. „Babí pec“ se nachází na západním svahu Kozákova a je zakončena tzv. Drábovnou. Bylo zde nalezeno několik ohnišť s opálenými pískovcovými kameny. Rozmístění ohnišť ukázalo, že jeskyně byla obývaná dočasně, zejména v létě, kdy do jeskyně pronikalo světlo a teplo, které udržovalo vnitřní prostor suchý a vyhřátý.¹²³ V jeskyni se ukrývalo mnoho keramických, nezdobených úlomků, ale i střepy s trojúhelníkovými vrypy nebo vysekávaným okrajem či kusy s bradavičnatými výstupky. Kromě keramických zbytků a odštěpků byla v jeskyni objevena půlka přeslenu, mnoho zvířecích kostí a odštěpky z kozákovských kamenů, hlavně červených a zelených jaspisů. Nálezy byly hodně podobné těm, které se našly při archeologickém výzkumu „Zemanovy pece“ v roce 1909. Roku 1947 odštěpky prostudoval František Prošek¹²⁴, který jim přisoudil funkci nožíků, škrabadel, drásadel, hrotů šípů, vrtáků, oškrabovačů a čepelek do břitů dřevěných srpů. Všechny tyto objevy pocházely z doby pozdní kamenné a byly uschovány v turnovském muzeu. O tom, že se jeskyně stala vyhledávanou ve

¹²⁰ ARCHIV AKADEMIE VĚD ČR, pozn. 54, pův. i. č. 2195/27/I.

¹²¹ ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AV ČR. Historie a současnost. In: *Archeologický ústav AV ČR* [online]. [vid. 11. 3. 2012]. Dostupné z: <http://www.arup.cas.cz/?cat=198>

¹²² VANÍČEK, Vilém (1875 – 1961), regionální badatel v Pasekách nad Jizerou

¹²³ FILIP, Jan, pozn. 13, s. 211-212.

¹²⁴ PROŠEK, František (1922 – 1958), český archeolog

středověku i v novověku, svědčí nalezená keramika, bronzové plíšky, železný klíč a železný článek – patrně z řetězu.¹²⁵

J. V. Šimák a V. Vaníček chtěli okolí „Babí pece“ více prozkoumat. Potvrzoval to pohled zaslaný V. Vaníčkem dne 25. 8. 1936. *„Jsem s bratrem v Již. Čechách a chodíme po stopách minulosti. Těším se na dopracování Babí pece, doufám, že ne koncem tohoto týdne nebo příštího. Je toho vskutku už notná hromada a leskne se to ve všech barvách jako drahé kamení. To musela být učiněná Baťovna na kam. nástroje, a jsem nad míru zvědav, zdali podobná velkovýroba u nás i na jiných místech se vyskytuje, či zdali jest tato jediná. Budeme ještě hledat v Průskalí a jinde. Srdečné pozdravy všem. Váš oddaný V. Vaníček.“*¹²⁶ Je důležité zmínit, že se do „Babí pece“ o několik dní později vrátili, jak ukazuje následující dopis. *„V Navarově 29. 8. 1936, Velevážený pane profesore! Přijedeme tedy v úterý na to dokopání a těšilo by mne velice, kdybyste nám mohl opět vypomoci. Zatím na shledanou v Babí peci! Váš zcela oddaný ing. V. Vaníček.“*¹²⁷ O nálezech z tohoto výzkumu není dochována žádná zpráva.

Oblast Kozákova byla archeologickým lákadlem, jak je vidět z další korespondence. *„Karlovy Vary 14. 6. 1938, Děkuje za přemilou vzpomínku! Špekulujeme, kde letos na Kozákově píchnout a trvám, že zatím jinde nemůžem, než-li se pokusit o systematické prohrabání onoho místa dole v Průskalí, kde byly prvně nalezené nádoby u cesty pod skalami. Já bych přijel rovnou pro Vás do Turnova a pojedeme tam společně. Co se nám může stát, nebudou-li výsledky světoborné? Těší se na shledanou Vil. a Mary Vaníčkoví.“*¹²⁸ Uskutečnil se další výzkum v okolí Kozákova? Dostavil se na něj J. V. Šimák? Vzhledem k tomu, že mu v tu dobu bylo 68 let, je více než pravděpodobné, že už se do terénu nevydával ze zdravotních důvodů či únavy a pouze poskytoval rady a odpovídal na dotazy spojené s archeologií.

¹²⁵ FILIP, Jan, pozn. 13, s. 213.

¹²⁶ ARCHIV AKADEMIE VĚD ČR, pozn. 54, pův. i. č. 2239/28/I.

¹²⁷ ARCHIV AKADEMIE VĚD ČR, pozn. 54, pův. i. č. 2239/28/I.

¹²⁸ ARCHIV AKADEMIE VĚD ČR, pozn. 54, pův. i. č. 2239/28/I.

5.14 Hynšta

Hynšta se orientačně nachází v oblasti Drábských světniček. Tuto lokalitu poprvé objevil a prozkoumal J. L. Píč, bohužel datace objevu nebyla uvedena. Jedná se o skálu, ve které jsou vytesány dvě světnice obdélníkového tvaru. V blízkosti se vyskytuje studna. J. V. Šimák se domníval, že světničky byly sklepy hradu. J. L. Píč zde našel stopy po dvou ohništích, zlomky hliněných nádob, nažloutlé střepy, zdobené červenými, rovnoběžnými pruhy. Další soustavný výzkum se v tomto místě už nekonal. Klub českých turistů z Mnichova Hradiště nechal světničky vyklidit. V průběhu vyklízení se narazilo na kusy nádob, kostěný přeslen a část kostěné brusle.¹²⁹

Nedaleko Hynšty se v lese na vyvýšenině nachází kámen tvaru vydlabané polokoule.¹³⁰ V místě jsou pískovcové převisy, kde jsou patrné známky pravěkého osídlení. Nedaleko těchto převisů je balvan, kterému byl přisuzován odjakživa charakter pravěkého obětního kamene. J. V. Šimák tento výrok vyvracel a tvrdil, že se jedná o výtvar 19. stol.¹³¹ Už však nezdůvodnil proč.

¹²⁹ FILIP, Jan, pozn. 13, s. 131.

¹³⁰ Viz přílohy č. 4 a č. 6

¹³¹ ŠIMÁK, Josef Vítězslav. *Soupis památek historických a uměleckých v okrese mnichovohradištském, díl I*. Praha: Archeol. komise při Čes. akad. věd a umění, 1930. s. 505.

6 Závěr

Téma práce se zabývá Josefem Vítězslavem Šimákem a archeologickými výzkumy provedených v oblasti Turnova a Českého ráje.

J. V. Šimák byl historikem, který se především zabýval obdobím středověku, novověku a 19. stoletím. Vedle této hlavní činnosti se zaměřoval i na regionální historiografii a archeologii, se kterou se poprvé setkal ve Svijanech, kam byl vyslán výborem turnovského muzea. Od tohoto okamžiku se archeologickým výzkumům v oblasti Českého ráje věnoval prakticky do konce života. Založil neformální archeologické družstvo muzea turnovského, s jehož členy v letních měsících prováděl nepravidelně archeologické vykopávky. I když měl archeologii pouze jako zálibu, jeho poznatky a nálezy jsou v tomto směru velkým a hodnotným přínosem pro Turnov i pro celý kraj. J. V. Šimák měl kontakty s odborníky nejen ze Státního archeologického ústavu v Praze, ale i širokého okolí Turnovska a Podkrkonoší. Zajímavým zjištěním pro mě bylo, že J. V. Šimák, ačkoliv nebyl vystudovaným archeologem, se stal žádaným konzultantem vystudovaných archeologů. To dosvědčuje, proč byl J. V. Šimák váženým a uznávaným občanem u široké veřejnosti. Je škoda, že o svých výzkumech tak málo publikoval. Jedinými archeologickými výzkumy, o kterých se zmínil, byla Drábovna nad Záborčím, „Čertova ruka“ u Sedmihorek a pohřebiště ve Svijanském Újezdu. Otázka, proč nepublikoval o jiných archeologických lokalitách, u kterých byl přítomen, zůstává nezodpovězená. Je možné, že to nepovažoval za důležité, protože archeologie nebyla jeho hlavní a jedinou činností.

Z archeologických nálezů, provedených v okolí Turnovska, je patrné, že Český ráj byl osídlen už od doby starší kamenné. Většinou se jednalo o trvalá sídliště, ojediněle šlo o zimoviště. Osídlená byla nejen „úrodná“ nížina podél toku řeky Jizery – Nudvojovice, Přepeře, Příšovice, Svijanský Újezd a jiné, ale také skalnaté oblasti jako Kozákov, Skály nad Záborčím, „Čertova ruka“ u Sedmihorek a další. Určitě není náhodou, že místa v Českém ráji byla osidlována od doby starší kamenné. Lokality se vyskytovaly ve skalnatých oblastech, které zajišťovaly úkryty v jeskyních nebo pod převisy. Dobré podmínky zde byly jistě také pro lov. V okolí řeky, kolem níž se rozprostírala rovina, byly ideální podmínky pro pasteveckou a zemědělskou činnost.

Velmi mě zaujal Šimákův názor o podvrhu kultovního obětního kamene z 19. století nedaleko Hynšty. S tímto názorem se ztotožňuji. Balvan se nachází pod širým nebem, nikoliv pod skalními převisy, které jsou poblíž. Působením klimatickým podmínk by po několika miliónech let nemohl být v „tak dobrém“ stavu jako je dnes. Je docela možné, že už by se tam nemusel nacházet vůbec. Za prvé je známo, že „životnost“ pískovcového kamene není dlouhá a zadruhé tomu neodpovídá umístění ani charakter terénu, protože by se s největší pravděpodobností sesunul ze svahu do údolíčka.

Troufám si říci, že moje práce je doposud jedinou, která v širším kontextu zachycuje J. V. Šimáka jako archeologa. Doufám, že tato práce přispěje k lepšímu pochopení archeologické problematiky na Turnovsku.

Seznam pramenů a literatury

Prameny

Archiv Akademie věd České republiky

Fond: J. V. Šimák, korespondence doručená:

- a) Buchtela Karel
- b) Hrdina Václav
- c) Hoffmann Josef
- d) Hrdina Václav
- e) Niederle Lubor
- f) Píč Josef Ladislav
- g) Turek Rudolf, ml.
- h) Vaníček Vílém

Muzeum Českého ráje v Turnově

Fond: Pozůstalost Šimák J. V. korespondence odeslaná:

- a) Archeologická společnost
- b) Muzejní spolek

Noviny, časopisy

BUCHTELA, Karel. Preahistorická archeologie. *Časopis společnosti přátel starožitností českých v Praze*. 1908, roč. XVI, s. 108-114.

ŠIMÁK, Josef Vítězslav. Letošní výzkum Drábovny. *Hlasy pojizerské*. 1928, roč. XLIII, č. 41, s. 6.

ŠIMÁK, Josef Vítězslav. Hruboskalsko v pravěku. *Hlasy pojizerské*. 1936, roč. 51, č. 32, s. 1.

ŠIMÁK, Josef Vítězslav. Preahistorický výzkum archeologického družstva muzea turnovského, konaný v okolí r. 1909. *Obzor preahistorický*. 1910, roč. 1, č. 1. s. 1-5. Příloha Časopisu společnosti přátel starožitností českých v Praze

Sborníky

HONNER, Jakub. Univ. Prof. Dr. Josef Vítězslav Šimák. In: HONNER, Jakub, KNOB, Jan, eds. *Radostná Studánka*. Turnov: Vydavatelská vlastivědná komise, 1940/41, s. 1-4.

KÁBOVÁ, Hana. Josef Vítězslav Šimák a jeho rodina v Pojizerských listech. *Dějepisec*, 2008, roč. 4, č. 1, s. 19-26. ISSN 1801-3953.

PROSTŘEDNÍK, Jan. J. V. Šimák a archeologie Pojizeří. In: *J. V. Šimák a poslání regionální historiografie v dnešní době: sborník referátů z vědecké konference konané ve dnech 10. - 11. května 1996 v Turnově a na Hrubé Skále*. Semily: Státní okresní archiv Semily, 1996, s. 37-39. ISBN 80-901284-5-9.

PROSTŘEDNÍK, Jan, ŠÍDA, Petr, eds. *Nejstarší dějiny Českého ráje a horního Pojizeří*. Turnov: Muzeum Českého ráje v Turnově, 2010. ISBN 978-80-87416-01-3.

SCHEYBAL, Josef Václav. Z galerie tvůrců muzea: Vzpomínky na Turnovské muzeum a jeho osudy před půl stoletím. In: BUDIL, Vladimír, JAKOUBĚJOVÁ, Vladimíra, JENŠOVSKÝ, Václav, MAIEROVÁ, Hana, MIKOLÁŠEK, Vladimír, JÍRA, Miloslav, MRKÁČEK, Zdeněk, SAMŠIŇÁK, Karel, VOZKOVÁ, Eva, PETRUŠKOVÁ, Jitka, eds. *Od Ještěda k Troskám - mimořádné číslo*. Turnov: Tiskárna Petra Lebera v Mnichově Hradišti, 1996, s. 27-31.

ŠIMÁK, Josef Vítězslav. Archeologický výzkum jeskynních sídlišť ve skalách nad Záborčím. In: HAVEL, Václav, LHOTÁK, Jaroslav, LUKAVEC, Josef, POLÁK, Jan, eds. *Od Ještěda k Troskám*. Turnov: Učitelské jednoty v Turnově a Českém Dubě, 1927 – 1928, s. 30-31.

ŠIMÁK, Josef Vítězslav. Pohřebiště z doby lužické v Újezdě Svijanském u Turnova. In: HAVEL, Václav, ŠIMON, Alois, LUKAVEC, Josef, POLÁK, Jan, eds. *Od Ještěda k Troskám*. Turnov: Učitelské jednoty v Turnově, Českém Dubě a Mnichově Hradišti, 1926-27, s. 63.

ŠIMÁK, Josef Vítězslav. Starožitnický význam skal okolo Drábovny. In: HAVEL, Václav, POLÁK, Jan, eds. *Od Ještěda k Troskám*. Turnov: Učitelské jednoty v Turnově a Českém Dubě, 1924-25, s. 1-6.

ŠIMÁK, Josef Vítězslav. Z rodinné kroniky. In: HAVEL, Václav, ŠIMON, Alois, LUKAVEC, Josef, POLÁK, Jan, eds. *Od Ještěda k Troskám*. Turnov: Učitelské jednoty v Turnově, Českém Dubě a Mnichově Hradišti, 1929/30, s. 209-220.

Literatura

FILIP, Jan. *Dějinné počátky Českého ráje*. Praha: Státní archeologický ústav, 1947.

ŠIMÁK, Josef Vítězslav. *Soupis památek historických a uměleckých v okrese mnichovohradištském, díl 1*. Praha: Archeol. komise při Čes. akad. věd a umění, 1930.

Internetové zdroje

Archeologický ústav AV ČR: Historie a současnost [online]. [vid. 11. 3. 2012]. Dostupné z: <http://www.arup.cas.cz/?cat=198>

NÁRODNÍ MUZEUM. Mladší doba kamenná. In: *Národní muzeum - Historické muzeum - Oddělení pravěku a antického starověku - Archeologická sbírka* [online]. [vid. 19. 3. 2012]. Dostupné z: <http://www.nm.cz/Historicke-muzeum/Oddeleni-HM/Oddeleni-praveku-a-antickeho-staroveku/Archeologicka-sbirka/Mladsí-doba-kamenna/>

Obec Pěnčín: I. díl – Archeologické nálezy [online]. Aktualizováno 25. 03. 2009. [vid. 8. 3. 2012]. Dostupné z: <http://www.pencin-obec.cz/news/i-cast-archeologicke-nalezy/>

Seznam příloh

Příloha č. 1: Fotografie Josefa Vítězslava Šimáka

HONNER, Jakub, pozn. 7, s. 1.

Příloha č. 2: Pohled od Viléma Vaníčka z Navarova

ARCHIV AKADEMIE VĚD ČR, pozn. 52, pův. i. č. 2239/28/I.

Příloha č. 3: Dobová fotografie obětního kamene u Hynšty

ŠIMÁK, Josef Vítězslav, pozn. 129, s. 505.

Příloha č. 4: Fotografie současného stavu

Archiv autora, 25. 4. 2011

Příloha č. 5: Dobová fotografie obětního kamene

ŠIMÁK, Josef Vítězslav, pozn. 129, s. 505.

Příloha č. 6: Fotografie současného stavu

Archiv autora, 25. 4. 2011

Příloha č. 7: Ukázka archeologického nálezu z Nudvojovic

FILIP, Jan, pozn. 12, tabulka č. 6.

Přílohy

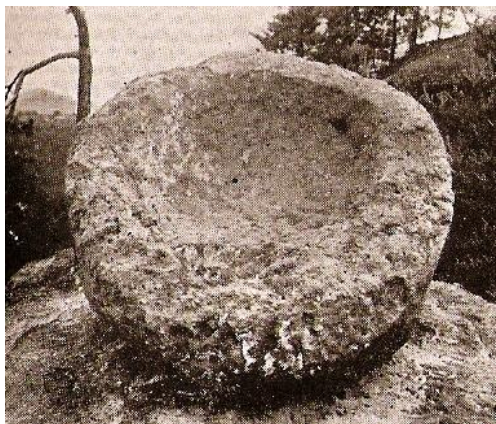
Příloha č. 1

Příloha č. 2

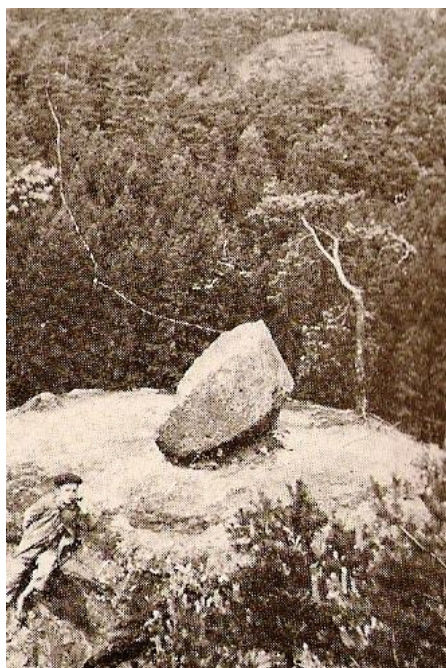
Příloha č. 3

Příloha č. 4

Příloha č. 5

Příloha č. 6

Příloha č. 7

